

MŪSŲ GIRIOS

Žurnalas apie miškus ir miškininkus

2022

gegužė

*„Miško kuopa“ –
jau antrą kartą*

Ar auginsime bukus?

Miškas ir karas

*Medienos produktų
eksporto ir importo
2021 m. analizė*

*Burbulių raistelio
šviesa*

*Senasis miškininkų
šuo – jau Lietuvoje*

VYTAUTO DIDŽIOJO
UNIVERSITETO
ŽEMĖS ŪKIO
AKADEMIJA

Jei myli mišką, patinka gamta, rinkis studijas Miškų ir ekologijos fakultete

Pirmosios pakopos (bakalauro) studijų programos

- Miškininkystė
- Taikomoji ekologija

Antrosios pakopos (magistrantūros) studijų programos

- Miškininkystė
- Ekologija ir klimato kaita
- Laukinių gyvūnų ištekliai ir jų valdymas

Miškų ir ekologijos fakultetas

(8 37) 752 282 | (8 37) 752 232 | mef@vdu.lt | Studentų g. 11, Akademija, Kauno raj.

4 Kronika

Aktualijos

6 „Miško kuopa“ – jau antrą kartą

Miškininkystė

8 E. LINKEVIČIUS.
Ar auginsime bukus (*Fagus Sylvatica*)?
Bukų želimo tyrimai po atliktų atvejinių kirtimų

10 B. GRIGALIŪNAITĖ,
D. BUROKIENĖ, A. MATELIS.
Paprastosios vyšnios kokomikozė

12 A. BRUKAS
Miškas ir karas

14 R. DELTUVAS.
Vokietijos miškų ūkis ekologijos ir politikos spąstuose

16 Naujas Valstybinės miškų tarnybos leidinys

Miško flora ir fauna

17 S. PALTANAVIČIUS.
Lietuvos miškų paukščiai.
Vištvanagis (*Accipiter gentilis*)

Medienos pramonė

18 R. BEINORTAS.
Medienos produktų eksporto ir importo 2021 m. analizė

Privatūs miškai

22 LMSA XXV ataskaitinėje-rinkiminėje Generalinėje Asamblėjoje

MIELAS SKAITYTOJAU,
žurnalą „Mūsų girios“
galima užsiprenumeruoti
2022 metams:

- el. paštu rimondas@musu-girios.lt, info@musu-girios.lt;
- tel. 8 687 10616; ■ www.musu-girios.lt;
- visuose Lietuvos pašto skyriuose.

Žurnalo prenumeratos kaina:
1 mėn. – 3,50 Eur, su nuolaida – 2,50 Eur.

Laisvalaikio kūryba

24 J. VITKAUSKAITĖ.
Burbulių raistelio šviesa

Laisvą minutę

26 Kryžiažodis

Atradimai

28 E. GUIMERA.
Vienadieniai žmonės ir gėlėti kryžiai

30 Išėję negrįžti

Medžioklė

32 V. TAMOŠIŪNAS.
Senasis miškininkų šuo – jau Lietuvoje

LIETUVOS MIŠKININKŲ SAJUNGOS
ŽURNALAS

Leidžiamas nuo 1929 metų birželio
Indeksas 5057, su nuolaida – 5058

2022 m. gegužė, Nr. 5 (889)

ISSN 1392-6829

LEIDĖJAS

Viešoji įstaiga „Mūsų girios“

Adresas korespondencijai:

P. d. 604, Vilniaus 16-asis paštas,
Nemenčinės pl. 2, 10001 Vilnius
Mob. tel. +370 687 10616

El. paštas: info@musu-girios.lt

rimondas@musu-girios.lt

rimondas.vasiliauskas@gmail.com

www.musu-girios.lt

@musugirios

Įmonės kodas 125302897

PVM mokėtojo kodas LT 253028917

A. s. LT887044060001501044

AB SEB bankas

Direktorius – vyr. redaktorius

Rimondas Vasiliauskas

Mob. tel. 8 687 10616

El. paštas: rimondas@musu-girios.lt,

rimondas.vasiliauskas@gmail.com

Spausdino UAB „Standart Impressa“

S. Dariaus ir S. Girėno g. 39, 02189 Vilnius

www.standart.lt

Tiražas 800 egz.

Kaina 3,50 Eur

Kaina su nuolaida 2,50 Eur

„Mūsų Girios“ (Our Forests) magazine

Editor-in-chief R. Vasiliauskas

PO Box 604, 16th Vilnius Post Office,

LT-10001 Vilnius, Lithuania

Redakcijos ir autorių nuomonė ne visada sutampa.

Už reklamos turinį redakcija neatsako.

„Mūsų giriose“ išspausdintus straipsnius ar jų dalis perspausdinti galima tik gavus raštišką redakcijos sutikimą ir su šaltinio nuoroda.

Redakcija pasilieka teisę redaguoti straipsnius.

Gegužės 2-3 d. Kauno miškų ir aplinkos inžinerijos kolegijoje (KMAIK) vyko dešimtoji tarptautinė mokslinė-praktinė konferencija „Gamtotvarkos aktualijos 2022“, „Relevant Issues of Environment Management 2022“, kurioje savo idėjomis, išvalgomis bei tyrimų rezultatais, nagrinėjant gamtotvarkos ir aplinkotvarkos problemas, dalinosi įvairių šalių mokslininkai.

Konferenciją atidarė KMAIK direktorius dr. Vaidotas Lygis, kuris pasveikino konferencijos dalyvius, trumpai pristatė kolegijos veiklą. Plenariniame posėdyje savo tyrimų rezultatus pristatė svečiai iš Turkijos (Istanbul University Cerrahpasa, Anadolu University) ir Ispanijos (Extremadura University) bei LAMMC Miškų instituto. Po plenarinio posėdžio vyko darbas nuotolinėse sekcijose.

Gegužės 3 d. Klaipėdoje vyko Baltijos Aplinkos Ministrų Tarybos posėdis. Lietuvos, Latvijos ir Estijos aplinkos ministrai aptarė aktualius klimato kaitos, tarptautinio atliekų pervežimo, vandentvarkos ir žaliosios energetikos – vėjo ir saulės jėgainių parkų plėtros klausimus.

Susitikime dalyvavo aplinkos ministras Simonas Gentvilas su AM komanda, Estijos aplinkos ministras Erkis Savisaras ir Latvijos aplinkos apsaugos ir regioninės plėtros ministras Arturas Tomas Plešas su jų vadovaujamomis delegacijomis.

Lietuva dalinosi patirtimi, kaip vyksta dekarbonizacijos procesas ir darbas dekarbonizacijos grupėse, kurios sudarytos naujoms Nacionalinio energetikos ir klimato srities veiksmų plano priemonėms sukurti. Taip pat pristatė aplinkosauginių mokesčių reformą, kuria siekiama sudaryti „žaliąjį koridorių“ naikinant administracinius ir biurokracinius barjerus verslui. Estija ir Latvija pristatė savo veiklą klimato kaitos srityje.

Gegužės 4 d. virtualioje aplinkoje vyko LMS prezidiumo posėdis, kuriuo metu apžvelgtas balandžio mėn. protokolinių nutarimų vykdymas; diskutuota apie jaunųjų miškų specialistų priėmimą į aukštąsias mokyklas; kalbėta apie valstybės ir kitų institucijų iniciatyvas biokuro ir apvaliosios medienos kainodaroje ir dalyvavimą miškų teisėkūroje; pristatyta miškų įveisimo ir atkūrimo situacija.

Kitas prezidiumo posėdis vyks gegužės 1 d.

Gegužės 4 d. Vyriausybė patvirtino Nemuno kilpų regioninio parko planavimo schemos korekcijas, kuriomis Punios šilo apsauga didinama 5 kartus išplečiant gamtinio rezervato plotą, o jo unikalią eglės ir pušies genofondui puoselėti steigiami 2 genetiniai miško draustiniai.

Po 5 metus užtrukusio Nemuno kilpų regioninio parko planavimo schemos koregavimo proceso rastas kompromisinis sprendimas. Tikimasi, kad

nuo 456 ha iki 2,2 tūkst. ha padidėjus Punios šilo gamtiniam rezervatui (prie jo prijungus Punios šilo botaninį zoologinį draustinį), pagerės šio miško ekosistemos apsaugos būklė. Numatoma įrengti Punios šilo pažintinį taką ir lauko informacinę sistemą.

Punios šilas – svarbi „Natura 2000“ teritorijų tinklo dalis. Joje sutinkamos ir saugomos EB svarbos vakarų taigos, plačialapių ir mišrių miškų ir kitos buveinės, retos Europoje rūšys – niūriaspalvis auksavabalys, Manerheimo grybinukas, europinis plačiaausis ir kitos.

Pušies ir eglės genetinių draustinių bendras plotas Punios šile sudarys apie 292 hektarus. Tyrimais nustatyta išskirtinė ir niekur kitur nerandama šilo pušies genetinė tapatybė. Genetinės tapatybės išsaugojimas būtinas miškotyros mokslui ir praktinės miškininkystės veiklai. Vertingos populiacijos pušų sėklos naudojamos ne tik atkuriant genetinio draustinio medynus, bet ir aukštos genetinės vertės sodmenimis, papildant sėklinę bazę kitiems miškams atkurti arba naujiems įveisti.

Naujoji schema numato aiškesnius šio miško apsaugos ir tvarkymo reikalavimus VMU ir Nemuno kilpų RP direkcijai.

Pietinėje šio miško masyvo dalyje išskiriamas 160,1 ha Punios šilo kraštovaizdžio draustinis.

Gegužės 5 d. aplinkos ministro pasirašytame įsakyme nurodyta, kad finansškai bus skatinami VDU Miškininkystės studijų programą studijuojantys į valstybės finansuojamą studijų vietą įstoję pirmosios pakopos I kurso studentai. Jiems skirta 10 tikslinių skatinamųjų stipendijų. Vienos skatinamosios stipendijos dydis – 200 eurų, jos bus skiriamos 2022–2023 studijų metams ir mokamos 10 mėnesių.

Toks sprendimas priimtas atsižvelgus į Aplinkos ministerijos užsakymu VDU Žemės ūkio akademijos atlikto mokslo darbo, kuris nagrinėjo miškų ūkio specialistų ir kvalifikuotų darbuotojų poreikio prognozes 2021–2024 m. išvadas.

Nustatyta, kad į Miškininkystės bakalauro universitetines studijas kasmet reiktų priimti po 52 asmenis, tačiau faktinės studentų priėmimo per pastaruosius 5 metus tendencijos nuo poreikio stipriai atsilieka. 2020 m. į šią programą buvo priimta 15, o 2021 m. – tik 13 studentų.

Gegužės 5 d. Aplinkos ministerija informuoja, kad Valstybinių miškų urėdijai priklausanti statinių kompleksą Verkių RP teritorijoje, Gulbinų g. planuojama perduoti Turto bankui. Pastatų atsisakoma, kadangi jie nebūtini įstaigos funkcijoms atlikti.

Gyvenamą namą su administracinėmis patalpomis 2007–2008 m. pastatė Generalinė miškų urėdija. Po miškų reformos jos funkcijas perėmusi VMU tapo statinių valdytoja. Čia veikė Verkių girininkija, o šiuo metu laikomi įrankiai ir miško inventoriai.

Gegužės 10 d. Aplinkos ministerija atrinko 8 aktualias miškų mokslo darbų temas, kurioms skyrė 357 tūkst. eurų iš Bendrųjų miškų ūkio reikmių finansavimo programos. Planuojamose įsigyti darbuose bei studijose bus svarstomos galimybės skatinti anglies kaupimą miškuose, siūlomi būdai, kaip sutvarkyti pažeistus durpynus, rengiamos rekomendacijos nusaesintų durpžemių CO₂ emisijų sumažinimui ir nemedieninių miško funkcijų plėtrai. Bus atlikta biokuro poreikio ir kainų tendencijų analizė, parengtas rekreacinio miškininkavimo modelis.

Kitas planuojamas darbas – rekomendacijų ekonominiam nemedieninių pajamų iš miško modeliui parengimas. Šios rekomendacijos leis plėsti miško nemedienines funkcijas, kurti naujas rinkas, darbo vietas.

Ieškant naujų medžių rūšių ateities Lietuvos miškams svarbus mokslo darbas apie savaime miškuose plintančio platanalpio klevo kilmės ir genetinės įvairovės ištyrimą, selekcinį prie-monių taikymą.

Planuojama užsakyti dar 2 mokslo darbus, skirtus pajamų negeneruojančių miško ekosistemų paslaugų finansavimo modeliui ir rekreaciniams miškams taikomo miškininkavimo modeliams parengti.

Gegužės 11 d. po metus trukęs Nacionalinio miškų susitarimo procesas baigiasi ir yra jo rezultatas – pasiektus susitarimus apibendrinantis pirminis šio dokumento projektas. Jį sudaro pamatinis tikslas, vizija ir susitarimai. Įtraukti tik tie susitarimai, kuriems pritarė visos proceso sektorinės (interesų) grupės.

Artimiausiu metu projektas bus pristatomas politinėms partijoms, o vėliau organizuojamas dokumento pasirašymas.

Gegužės 16 d. LR miškų valstybės kadastrę įregistruoti miškų inventorizuoti plotai žemės sklype, esančiame Verkių RP. Miškų inventorizuoti plotai įregistruoti pagal sklypo valdytojo – NŽT 2022 m. balandžio 21 d. prašymą.

Pagal jį, VMT nustatyta tvarka atliko pateiktų duomenų patikrą ir nustatė, kad miškų inventorizuoti plotai (iš viso – 3,4 ha) minėtame sklype atitinka LR Miškų įstatyme miškui ir miško žemei keliamus reikalavimus. Sprendimas priimtas pagal teisės aktus bei pateiktus dokumentus, laikantis nustatytų procedūrų.

Pastaruoju metu dėl šio sklypo viešojoje erdvėje buvo kilęs nemažas atgarsis. Dėl, neva, „sunkiai paaiškinamų sprendimų“, susijusių su šiuo sklypu, tiesiogiai ir netiesiogiai buvo apkaltintos keletas valstybinių institucijų, tarp jų – ir VMT. Matydama ne visiškai tiksliai ir

galbūt tendencingai pateiktus situacijos vertinimus, VMT dar š. m. gegužės 3 dieną viešai pateikė tikslią informaciją apie sklype vykdytus miško inventorizacijos veiksmus ir visą priimtų sprendimų istoriją nuo 1976 metų.

Gegužės 21 d. visoje Lietuvoje jau antrą kartą vyko Valstybinių miškų urėdijos organizuojama miškų tvarkymo talka „Miško kuopa“. Talka vyko visuose VMU regioniniuose padalinuose.

Šių metų akcijos metu pilietiškai nusiteikusi visuomenė mūsų šalyje bendrai surinko dešimtis tonų šiukšlių. Vien Valstybinių miškų urėdijos Šalčininkų padalinyje, aplink Vilnių, surinkta net 40 tonų šiukšlių – daugiausia statybinių atliekų ir 3 tonos padangų. Iš miškų, kurie po šios dienos tapo gerokai žalesni, išvežta buitinės technikos, padangų, kurios gamtoje dūla daugiau nei šimtmetį, plastiko, statybinio laužo, automobilių detalių. (*plačiau – 6 p.*)

Gegužės 25 d. Vyriausybė pritarė Seimo siūlymui įvesti privalomą civilinį draudimą kiekvienam medžiotojui, bet siūlo nustatyti vėlesnę prievolės įsigaliojimo datą ir numatyti instituciją, kuri vykdys priežiūros funkciją.

Medžioklės įstatyme įtvirtinus pareigą medžiotojams drausti civilinės atsakomybės draudimu bus garantuojamas žalos atlyginimas tretiesiems asmenims, jei jiems, jų sveikatai ar turtui būtų padaryta žala. Tuo pačiu būtų apsaugoti ir medžiotojai, dėl kurių kaltės atsitiko nelaimingas įvykis, padaręs žalos kitam asmeniui. Tada žalą atlygintų draudimo įmonė. Taip medžiotojai išvengtų teismų, turto areštavimo ar priteistos sumos.

Išvadoje pažymima, kad medžiotojų civilinės atsakomybės draudimas bus patrauklesnis, jei rinkoje bus ne viena ši paslauga teikianti draudimo įmonė, todėl siūloma, kad įstatymo pataisa įsigaliojūt vėliau ir draudimo įmonės galėtų tinkamai pasiręsti šiam pokyčiui.

Norintys paremti Ukrainą, tai padaryti gali šiais būdais:

- Ukrainiečiams padėti finansine parama ir paaukoti norimą sumą interneto puslapyje www.aukok.lt;
- Aukoti bankiniu pavedimu ir pervesti norimą sumą:
Gavėjas: VšĮ Mėlyna ir geltona (www.blue-yellow.lt)
Banko sąskaita: **LT17 7300 0101 4089 4869**, Bankas Swedbank
Mokėjimo paskirtis: PARAMA
- Paaukoti trumpuoju telefono numeriu **1485**, auka – **5 eurai**;
- Galinčius suteikti būstą, ar kitaip savanoriškai prisidėti, užpildyti savanorio anketą interneto puslapyje www.stipruskartu.lt;
- Kaip paremti Ukrainos ginkluotąsias pajėgas pervedant pinigus galima sužinoti KAM tinklapyje ar [facebook](https://www.facebook.com/kamukraine) paskyroje ;
- Prieglobstis Ukrainos gyvūnams – www.lietuvagyvunams.lt.

Lietuvos miškininkų sąjunga kartu su VšĮ „LDK palikuonys“ renka paramą Ukrainos kovotojams už laisvę. Visa surinkta parama pristatoma 100% tiesiogiai savanorių pajėgoms.

Lietuvos miškininkų sąjungos
Paramos Ukrainai koordinadorius:
Kęstutis Markevičius
ukraina@miskininkusajunga.lt

PARAMA UKRAINAI

Ми підтримуємо Україну! Тобу́ніе мі́škai!

„Miško kuopa“ – jau antrą kartą

Gegužės 21 d. visoje Lietuvoje jau antrą kartą vyko Valstybinių miškų urėdijos (VMU) ir Aplinkos ministerijos organizuojama miškų tvarkymo talka „Miško kuopa“. Talka organizuota visuose VMU regioniniuose padaliniuose. Pirmą kartą „Miško kuopa“ buvo surengta praėjusių metų rugsėjo mėnesį.

„Mes, miškininkai, esame dėkingi visiems, kurie šią dieną skyrė miškams tvarkyti. Tokie renginiai ir žmonių dalyvavimas juose – svarbus ir reikšmingas žingsnis į švaresnį, tvaresnį, gražesnį mūsų rytojų, juk gamtą laikome savo namais, tad ir elkinės juose atsakingai“, – sakė VMU generalinis direktorius Valdas Kaubė.

Miškininkai džiaugiasi, kad šių metų talkoje dalyvavo ir daug moksleivių. „Turime

ugdyti pilietišką visuomenę. Tad moksleivių dalyvavimas mums itin svarbus – kiekvienas, prisijungęs prie talkos šiandien, rytoj tikrai neatneš šiukšlių į mišką“, – sako V. Kaubė.

Šių metų akcijos metu pilietišškai nusiteikusi visuomenė mūsų šalyje bendrai surinko dešimtis tonų šiukšlių. Vien Valstybinių miškų urėdijos Šalčininkų padalinyje, aplink Vilnių, surinkta net 40 tonų šiukšlių – daugiausia statybinių atliekų ir 3 tonos padangų. Iš miškų, kurie po šios dienos tapo gerokai žalesni, išvežta buitinės technikos, padangų, kurios gamtoje dūla daugiau nei šimtmetį, plastiko, statybinio laužo, automobilių detalių.

„Jau antri metai, kaip kartu darome šią akciją, pažiūrėsime, ar per metus įvyko pokytis. Na, ir palinkėčiau nerasti šiukšlių miškuose ir kad tokios miško kuopos nueitų į praeitį“, – pabrėžė aplinkos ministras Simonas Gentvilas.

Miško valymas nuo teršėjų paliktų šiukšlių – kasdienis miškininkų darbas, vykstantis visus metus. Kasmet miškuose surenkama apie 1000 tonų įvairių atliekų. Didžiausią rūpestį miškininkams kelia į miškus verčiamos buitinės bei stambių gabaritų atliekos.

Vietos, kuriose vyko talka, buvo miškininkų parinktos pagal tai, kur miško teršėjai dažniausiai palieka šiukšles, atsikrato stambiagabaričių ar statybinių atliekų.

„Miško kuopa“, šiemet įvykusi jau antrą kartą, tapo tradicine ir tęstine iniciatyva, organizuojama siekiant suburti gamtą mylinčią visuomenę išvalyti miškus nuo šiukšlių, kurios tampa taršos bei gaisrų židiniiais Lietuvos

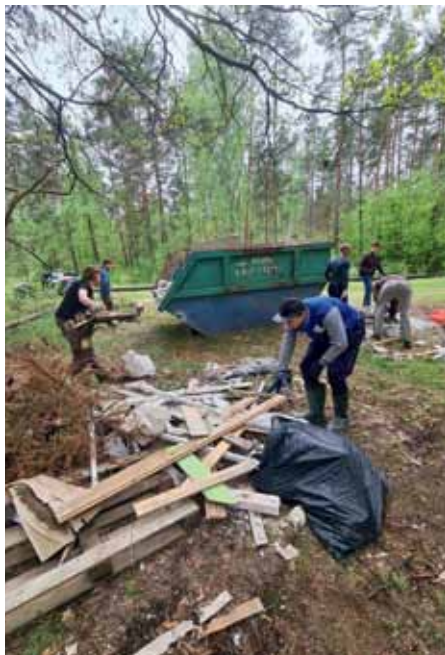
miškuose. Taip pat vienas iš svarbiausių akcijos tikslų yra šviesti visuomenę apie tvarų ir atsakingą elgesį gamtoje, kadangi kasmet iš miškų išvežami atliekų kiekiai rodo, kad tokių talkų organizavimas ir visuomenės švietimas yra būtinas.

„Miško kuopa“ – miškų švarinimo iniciatyva, apimanti gamtos saugojimo, tvarkymo ir bendruomeniškumo elementus, kvies susiburti visuomenę ir kitais metais.

Akcijoje dalyvavę žmonės 2021 metais per dieną surinko 60 tonų šiukšlių visoje Lietuvoje: plastiko, padangų, senų baldų, įvairios technikos, kai kur miškininkai rado net po viso namo remonto likusias statybines atliekas.

VMU inf.

Po talkos
VMU Ukmergės RP
Žaliosios girininkijos miške
talkininkai turėjo galimybę
pamatyti Bartkuškio kopą, apie kurios
atsiradimo istoriją įdomiai papasakojo
girininkas Vytautas Pašukonis (pirmas kairėje)

VMU archyvo ir RIMONDO VASILIAUSKO nuotraukos

Ar auginsime bukus (*Fagus Sylvatica*)? Bukų žėlimo tyrimai po atliktų atvejinių kirtimų

Dr. EDGARAS LINKEVIČIUS, VDU ŽŪA Miškų ir ekologijos fakultetas

Vakarinėje Lietuvos dalyje mišrūs pušynai–bukynai buvo suformuoti dar vokiečių miškininkų, tarpukaryje. Kadangi Viešvilėje (Jurbarko regioninis padalinys) veikė vokiečių miškininkų mokykla, aplink šį miestelį esančiuose miškuose ir buvo formuojami netradiciniai medynai. Čia verta paminėti ir ąžuolynus. Pavyzdžiui, Jūravoje buvo įveistas ąžuolynas, šiuo metu pripažintas ąžuolo genetiniu draustiniu. Jame auga ir aukščiausias Lietuvos ąžuolas, kurio aukštis viršija 37 metrus. Aplink Viešvilę esančiuose miškuose taip pat galima rasti ir platanalapių klevų medynų ir aišku mišrių pušynų–bukynų.

Mišrūs pušynai–bukynai buvo formuojami grynuose pušynuose, augančiuose derlingesnėse Nc-Lc augavietėse. Atlikus retinimų kirtimus, apie 30 metų pušynuose vokiečių miškininkai sodino bukus.

Šiuo metu dauguma medynų jau yra pasiekę brandos amžių. Pušų amžius viršija 100 metų, o bukų amžius siekia nuo 80 iki 100 metų. Įdomu tai, jog dauguma šių medynų išsiskiria savo našumu. Pušų turis viename hektare siekia apie 400 m³/ha, tuo tarpu buakai prideda dar papildomus 200 m³/

ha, bendroje sumoje gaunama per 600 m³/ha. Todėl šie medynai priskiriami Ia boniteto klasei, produktyviausių medynų grupei.

Mišrūs medynai dažnai produkuoja daugiau medienos tūrio dėl to, kad šviesiamėgių ir unksminių medžių rūšių derinys efektyviau išnaudoja užimamą nišą, geriau įsivina reikalingus augimui saulės energiją bei dirvožemio resursus. Jų ekologinė ir rekreacinė vertė taip pat yra didesnė lyginant su gryniais medynais.

Todėl natūraliai kyla klausimas ar auginsime Lietuvoje mišrius pušų–bukų medynus ir kokia galėtų būti viso to praktinė svarba? Šis klausimas tampa ypač aktualus kai kuriems dendrochronologams teigiant, kad dėl šiltėjančio klimato eglynai trauksis iš Lietuvos į šiaurę. Pasitvirtinus šioms prognozėms, Lietuvoje pritrūktume našių ir ekonomiškai vertingų, unksminių medžių rūšių. Verta pažymėti, kad jau dabar, klimatas vakarų Lietuvoje (už Jurbarko, Šilutės, link pajūrio), kur vyrauja apie 8 °C, o metinis kritulių kiekis siekia 800 mm ir daugiau yra palankus bukams augti.

Bukų plėtrą iš esmės Lietuvoje stabdo du dalykai. Pirmas – buko medienos rinkos

nebuvimas, ir antras – nėra patirties ir tradicijų, kaip auginti bukus. Akivaizdu, kad buko mediena nepaklausi vien dėl to, kad nėra pakankamos medienos pasiūlos, kad būtų verta pradėti pramoninę gamybą. Iš medienos pramonės atstovų jau teko girdėti klausimų, kada Lietuvoje turėsime pakankamus buko medienos kiekius pramonei gamybai? Deja, dar negreitai.

Iš buko medienos gaminami baldai, stalo įrankiai, instrumentai. Iš šios medienos taip pat gaminama fanera, paprastos ir klijuotos medienos konstrukcijos, sluoksniuota medienos plokštė. Dėl aukšto medienos tankio, būdingo kietiesiems lapuočiams, buko gaminiai yra tvirti bei ilgaamžiai.

Lietuvoje nėra gilių ūkininkavimo mišriuose medynuose tradicijų. Taip pat trūksta patirties auginant bukus. Tai nekelia didelės nuostabos. Dar ir dabar kai kurie mokslininkai teigia, kad visa Lietuva yra taiga ir auginsime visur egles.

Okupacijos metais, taip pat ir atkūrus nepriklausomybę, vyravo normalaus miško auginimo teorija. Didžiausias dėmesys buvo skiriamas gryniams, vienerūšiams vienerūšiams medynams, kuriuose ūkininkauti buvo gana paprasta. Pasodinai, išugdei, plynai nukirtai ir vėl pasodinai. Tačiau grynai medynai turi ir nemažai trūkumų. Pirmiausia, dėl mažesnio atsparumo ligoms, kenkėjams bei stichinėms nelaimėms dažnai jie nepasiekia normatyvinio našumo bei produktyvumo lygio pateikiamo našumo lentelėse.

Siekiant daugiau sužinoti apie bukų auginimo ypatybes yra vykdomas Lietuvos Respublikos Aplinkos ministerijos užsakytas mokslo darbas „Bukų žėlimo tyrimai po atliktų atvejinių kirtimų“.

Projekto tikslas – ištirti bukų žėlimo ir išlikimo galimybes, atsižvelgiant į įvairaus skalsumo viršutinį ardą po atliktų tolygiai išdėstytų bei grupinių atvejinių kirtimų, kartu įvertinant ir dirvos ruošimo bei žvėrių daromą įtaką buko žėlimui. Vienas eksperimentinis sklypas buvo įrengtas 2018 metais, o kiti sklypai 2021 metais.

Bukų savaiminukai Mociškių girininkijos eksperimente, kairėje - antrame tankumo variante, dešinėje – ketvirtame tankumo variante, 2021 metų vasaros antra pusė

Dar 2018 metais Mociškių girininkijoje esančiame sklype, atlikus atvejinius kir-timus, buvo įsteigtas pirmasis eksperimento lau-kas. Sklypas buvo padalintas į keturias dalis, kurios kiekvienos plotas buvo apie 30 arų. Pirmą dalį buvo palikta kaip kontrolė, nieko nekirtome. Antroje iškirtome 30 proc. tūrio, trečiojoje išėmėme 60 proc. tūrio, o ketvir-tojoje palikome 20 proc. augusio medienos tūrio. Antrame, trečiame ir ketvirtame lauku-ose pusė dirvos buvo įdirbta plūgu. Atlikus šiuos darbus, teritoriją aptvėrė tvora.

Kitais, 2019 metais, trečiame bei ketvir-tame tankumo variantuose pasirodė pušelių žėliniai, bet bukų žėlinių dar nebuvo, nors jų labai laukėme. Supratome, kad vykdy-dami šį projektą smarkiai rizikavome. O kas jeigu bukų žėlinių nebus? Galbūt, Lietuvoje jie neželia? Galbūt klimatas dar per šaltas? Tačiau 2020 metais Lietuvoje buvo bukų sėkliniai metai. Ir visame eksperimentini-ame plote sužaliavo bukų žėliniai.

Praėjusių, 2021 metų, rudenį atlikus žė-linių apskaitą bei matavimus, pagal Aplinkos ministerijos patvirtintą metodiką (Ministro įsakymas Nr. D1-199) nustatėme, kad kont-roliniame variante buvo apie 7800 žėlinių, toliau antrame, trečiame bei ketvirtame variantu-ose, įdirbant dirvą, buvo atitinkamai 18000, 15000 ir 14000 žėlinių. Tankumo variantuose, kur dirva nebuvo ruošta, buvo apie 15000, 11000 ir 10000 žėlinių. Priklausomai nuo tan-kumo varianto, bukų žėlinių vidutinis aukštis

po dviejų vegetacijos sezonų kito nuo 12 cm kontroliniame medyne iki 26 cm ketvirtame tankumo varian-te, įdirbant dirvą. Neruoštos dirvos plotuose žėliniai buvo žemesni.

Idomu tai, kad trečiojo vegetacijos se-zono metu, pasirodė ir eglių žėliniai. Nors dar ir nedrąsiai, eglaitės po truputį pradėjo stiebtis į viršų ir pasiekė apie 10 cm aukštį. Akivaizdu, kad po truputį ėmė formuotis naujos kartos mišrus medynas, kurio sudėtis priklauso nuo viršutinio ardo tankumo.

Vykdydami eksperimentą, nustatėme kele-tą praktinių svarbių aspektų. Bukų žėlimo gausa bei augimo intensyvumas priklausė nuo viršutinio ardo tankumo. Tankesnis ardas lėmė didesnę žėlinių skaičių, bet ir lėtesnį jų augimą. Šių medžių sėklų paplitimas nuo motininio medžio buvo gana lokalus ir dažnai apsiribojo motininio medžio maitinimosi plotu. Tai paro-do gana ribotas šios medžių rūšies galimybes savaime plisti į aplinkinius miškų plotus.

Dirvos dirbimas smarkiai pagerino bu-kų žėlimą bei augimą, bet kartu nebuvo bū-tina sąlyga bukams želti. Nors buikai augo sparčiausiai, rečiausiame tankumo variante jie nesugebėjo atlaikyti žolinės augmeni-jos spaudimo, todėl buvo būtina žėlinių priežiūra. Tai iš dalies pasakytina ir apie trečią tankumo variantą.

Siekiant didesnio bukų paplitimo mūsų miškuose, reikėtų taikyti du būdus. Galime užauginti sodinukus su uždara šaknų sistema (tai jau daroma VĮ VMU) ir juos sodinti. Taip

pat galime padėti bukams plisti rinkdami ir platindami jų sėklas, išbirusias po atrinktais sėkliniais medžiais. Taikant šiuos metodus, galbūt, būtų pasiektas proveržis – atsirastų daugiau mišrių medynų su bukais vakarinėje Lietuvos dalyje. Šis kelias nėra paprastas, nes būtinas mokslininkų ir gamyboje dirbančių miškininkų bendras sutarimas. Taikant šio eksperimento rezultatus, galbūt pavyktų sudaryti reikiamas sąlygas bukų žėlimui ir augimui tam tinkamuose miškuose.

Baigiant straipsnį, noriu padėkoti Aplin-kos ministerijos Gamtos apsaugos ir miškų politikos grupės patarėjai Zitai Bitvinskaitei už palaikymą vykdam šį darbą. Taip pat VĮ VMU Jurbarko regioninio padalinio darbuo-tojams: vadovui Dariui Baziliauskui, vyriaus-siajam miškininkui Mindaugui Grybauskui, miško auginimo specialistei Danutei Var-kojienei, Mociškių, Viešvilės bei Kalvėlių girininkams Daliai Mačiežienei, Kęstučiui Masačiui bei Kęstučiui Kriauciūnui už suteiktą visavertę praktinę pagalbą įgy-vendinant šį mokslo darbą (ruošiant reika-lingus dokumentus, organizuojant medienos ruošos, traukimo bei šakų valymo darbus, įdirbant dirvą bei prižiūrint žėlinius). Taip pat didelis ačiū ir visiems kitiems miško darbuo-tojams, kurie prisidėjo įgyvendinant šį darbą.

Šiais, 2022 metais, vėl kantriai laukiame bukų žėlimo. Išbirusių riešutėlių bei kevalų gausa teikia vilčių. Visus mus vienija bendras tikslas – žaliuojanti Lietuva.

Paprastosios vyšnios kokomikoze

Dr. BANGA GRIGALIŪNAITĖ, dr. DAIVA BUROKIENĖ, dr. ANTANAS MATELIS

Gamtos tyrimų centro Botanikos institutas, Augalų patologijos laboratorija

Paprastoji vyšnia (*Prunus cerasus* sin. *Cerasus vulgaris*) – erškėtinių (*Rosaceae*) šeimos 3-6 m vaiskrūmis ar medis. Manoma, kad paprastoji vyšnia kilo iš trešnės ir iš krūminės vyšnios, auga kultūrinėje ir sulaukėjusioje populiacijoje Europoje, Vakarų, Rytų Azijoje. Lietuvoje auginama per 50 veislių. Augalo žiedai – dvilyčiai, sutelkti į skėčius. Žydi gegužę, dar prieš išsiskleidžiant lapams. Vaisiai tamsiai raudoni, apvalūs sultingi kaulavaisiai, jų teigiamas poveikis žmonių sveikatai jau seniai įrodytas.

Paprastoji vyšnia kartais būna neatspari virusinių ir grybinių ligų sukėlėjams: palankiais ligoms plisti metais augalus pažeidžia **vyšninis rauplėgrybis**, **vyšninis odenis** (šakų džiusna), **raudonžiotė gnomonija** (lapų džiusna), **slyvinė monilija**, **vyšninis rutulgrys**, **kaulavaisinis purpurgrybis** bei **kaulavaisinių virusai**.

Kokomikozės sukėlėjas – **kaulavaisinis purpurgrybis** (*Blumeriella jaapi*) paplitęs Europoje, Šiaurės Amerikoje, Australijoje, Azijoje, Lietuvoje pirmą kartą aptiktas 1960 m. Liepą ant vyšnių lapų, ūglių pastebimos rausvai rudos smulkios dėmelės, kartais susiliejančios ir apimančios visą lapų paviršių. Lapų apatinėje pusėje išryškėja puodelio formos bekočiai rudi

apoteciai. Intensyviai pažeistų vyšnių lapai anksti pradeda kristi. Apoteciai subręsta ant peržiemojusių lapų. Juose susiformuoja ilgais koteliais, buožiški aukšliai. Birželį aukšliai sprogsa ir iš jų išplinta siūliškos, šiek tiek lenktos, vienalastės, bespalvės su smailiais galais akšliasporės, kuriomis apskrečia net ir vaiskočiai bei vaisiai. Rugpjūčio pradžioje jau matome gelsvai rudus nukritusius vyšnių lapus. Augalai nepasiruošia žiemai, nusilpsta ir per keletą metų gali visai išdžiūti.

Kaulavaisinis purpurgrybis didesnę žalą augalams padaro drėgnais metais. Grybas labiausiai pažeidžia brandesnio amžiaus ne tik vyšnias, bet ir trešnes, abrikosus, slyvas. Nusilpusius augalus lengviau pažeidžia **slyvinė kempinė**, sukelianti medienos puvinį.

Apleistoje augavietėje, kurioje yra įsikerojusi aukšta žolė vyšnių lapus puola **sodinė juostasraigė**, o vaisius – **vapsvos**, *Penicillium* g. grybai bei moniliozės sukėlėjas – **slyvinė monilija**. Monilijos apnikti vaisiai krenta arba sudžiūvę virsta mumijomis, kuriose žiemoja grybiena. Liga labai plinta nuskintuose ir laikomuose vaisiuose, kurie visiškai nebetenka prekinės vertės.

Rudenį ir ankstyvą pavasarį reiktų laikytis sanitarijos ne tik nuo kaulavaisinio purpur-

grybio, bet ir nuo kitų vyšnias pažeidžiančių ligų sukėlėjų.

Kokomikozė liepos pradžioje

Pažeisti vaiskočiai liepos pradžioje

Vyšnios žydi gegužę

Sveiki vaisiai

Kaulavaisinis purpurgrybis ir slyvinė monilija liepą

Kaulavaisinis purpurgrybis ant vaiskočių

Vaiskočių kokomikozė

Slyvinė monilija rugsėjį

Penicillium sp. ir kaulavaisinis purpurgybis

Vaisių mumijos

Apoteciai ant nukritusių lapų rugsėjį

Vapsvų išgraužti vaisiai

Sodinė juostasraigė ant lapų

Slyvinė kempinė ant vyšnios

Viskas dirbantiems ir besiilsintiems miške – Viskas vienoje vietoje

- ▶ IŠKLAUSYSIME
- ▶ PAKONSULTUOSIME
- ▶ PARINKSIME GERIAUSIĄ, KOKYBIŠKIAUSIĄ IR PIGIAUSIĄ
- ▶ OPERATYVIAI ATVEŠIME TIESIAI PAS JUS, O JEI REIKIA IR Į MIŠKĄ

miskui.lt

UAB „MMC Forest“

Nausodžio k.,
Vėžaičių sen.,
96215 Klaipėdos r.
Tel. 8 673 51506
El. paštas info@mmc.lt
www.miskui.lt

MIŠKAS IR KARAS

ALGIRDAS BRUKAS

Dar jaunystėje, pradėjęs dirbti pagal specialybę, ėmiau rinkti kuo nors sudominusius, patikusius ir labai nepatikusius straipsnius ar jų ištraukas, susijusius su miškais ir gamta. Kai dar nebuvo paprasta pasidaryti kopijas, ranka užsirašinėdavau tada atrodžiusias svarbiausias ištraukas. Tas pomėgis neužilgo paskatino pačiam imtis plunksnos, veltis į įvairias, kartais vaisingas, kartais visai bevaises diskusijas.

Nuo viduramžių iki XXI amžiaus

Praeito amžiaus devintame dešimtmetyje į rankas pakliuvę „Krašto ir žmonių“ serijoje publikuoti Kryžiuočių karo kelių į Lietuvą XIV a. pabaigoje aprašymai nulėmė susidomėjimą mūsų šalies miškingumo ir istorinės miškų kaitos tematika, tame tarpe miškų įtaka neretai mūsų žemėje besikartojusiems gynybiniam, puolamiesiems bei partizaniniams karams. Gilinantis į problematiką atsirado supratimas apie tankiau ir rečiau apgyventų teritorijų, didesniųjų miškų masių, negyvenamų dykų atsiradimą ir jų kaitos priežastis. Ypač išryškėjo didžiųjų kovų su ordinais laikotarpiu miškuose įrengiamų užkardų (iš nukirstų ir suverstų į sunkiai su žirgais ir gurguole praeinamų medžių užtvarų–volų), reikšmė tuometėje krašto gynyboje, jos strategijoje bei taktikoje. Puslankiu iš pietvakarių iki šiaurės vakarų Lietuvos pusės suverstos tokios ilgesnės ar trumpesnės užkardos prie visų senovinių keliavimo traktų stipriai sutrukdydavo kariaunų vilkstines, o prie jų būdinčios sargybos, kol priešas šalindavo kliūtis, suspėdavo skubiai pranešti artimiausios gynybinės pilims bei gyvenvietės ir taip laimėjus laiko pasiruošti kovai bei paslėpti numatytose vietose svarbiausią turtą (gyvulius ir kt.).

Šiuolaikiniai mūsų karo istorikai (M. Vitkūnas ir kt.) tvirtina, kad kartais prie užkardų galėjo būti susirėmimų ir netgi naudojamos senovinės patrankos. Kryžiuočiai saugodamiesi nuo lietuvių atsakomųjų žygių irgi naudojo tokias užtvaras ir prie jų būdinčias sargybas. Viena iš tokių užtvarų buvo Kuršių nerijos kamieninėje dalyje sublokuota su skersine nerijos perkasa (vandens kliūtimi), kurios paskirtis buvo saugoti Rasytėje pastatytą gynybinę kryžiuočių pilį ir visą šiaurinę Sembos pusiasalio pusę. Bet dauguma užkardų buvo Sūduvoje ir Žemaitijoje.

Bet mes čia nesileisime į detalesnę praeities analizę. Tik pabrėšime, kad laikui bėgant karinė miško reikšmė keitėsi, gal kiek sumažėjo, bet kai kuriais aspektais išliko svarbi. Sakykime, jei im-

tume kalbėti apie Pirmąjį pasaulinį karą, tai čia daugiausia akcentų tektų vokiečių vykdytai medienos grobimo politikai ir su tuo atsiradusiomis problemomis, o kalbant apie rezistencines kovas po Antrojo pasaulinio karo didžiausią dėmesį reiktų skirti partizanų bunkerio vietų parinkimui miškuose, jų įrangai, pasalų organizavimui, miškų tarnybos darbuotojų įtraukimui į kovas tiek iš vienos, tiek iš kitos pusės. To laikotarpio miškininkų likimams esu paskyręs knygą „Ir jiems ošė girios“. Maniau, kad tuo ir užbaigsiu šios tematikos nagrinėjimą. Juk atėjo nepriklausomybės ir taikos metai.

Posūkis į ideologinio ir informacinio karo formas

Tačiau pirmame šio amžiaus dešimtmetyje mano renkamoje medžiagoje atsirado nauja rubrika „Miškas ideologiniame ir propagandiniame kare“. Pradžioje net buvo nelengva susigaudyti gerokai margoje mišrainėje, kurioje buvo galima rasti visokių tiek rimtesnių, tiek visiškai šlamštinių minčių. Jose figūravo ir ultra kairieji, ir ultra dešinieji požiūriai, mokslas persipindavo su pseudo mokslu, realios problemos su sąmoningu melavimu. Ilgainiui darėsi vis akivaizdžiau, kad vyksta ne visai stichinė, o organizuotų brojų turinti kova prieš Lietuvoje atkurtą privatų miškų ūkį ir privačią miškų nuosavybę, prieš miškų naudojimą šalies gynybiniais interesais, prieš tradicinį miškų išteklį naudojimą tiek privačiuose, tiek valstybiniuose miškuose bei prieš visą klasikinę miškininkystę.

Siekiant pritraukti į šią veiklą platesnes visuomenės mases, paprastai buvo ir yra pradedama kova prieš atskirų medžių kirtimą miestuose ir plynabiržinį kirtimą miškuose, traktuojant teisėtus miško kirtimus ne kaip ūkinę veiklą, o kaip išimtinai žalingą ar netgi nusikalstamą dalyką. Užkibusiems ant tokio kabliuko smegenys toliau plaunamos įvairiausiomis pasakėčiomis. Pavyzdžiui, kad mieste kertamas medis todėl, kad iš to nori prasigyventi meras ar koks kitas valdininkas, o ne todėl, kad jis papuvęs ir kelia pavojų žmonėms ar jų turtui arba trukdo svarbios infrastruktūros plėtrai.

Kalbant apie ūkininkavimą miškuose (nepertraukiamą miškų apsaugą, auginimą, naudojimą ir atkūrimą) net nesinori kurti visų tų nesąmonių ir šlykštaus melo. Bet vis tik dabartinio realaus Ukrainos ir Rusijos karo fone pažvelkime į pas mus vykdytą informacinį–propagandinį karą panaudojant miškų tematiką, nors oponentai turbūt tvirtins, kad čia joks karas, o tik ribota operacija prieš miškų naikintojus.

Lietuvos miškų ūkis kertamas iš šaknų

Štai kaip vienas iš kovos prieš dabartinį miškų ūkį bosas, apibūdina Lietuvos miškų ūkio istoriją (<https://www.gyvasmiškas.lt>):

Lietuvos senieji miškai buvo iškirsti dar viduramžiais, tikriausiai jėzuitų ir kryžiuočių...

Šiandienos mokslininkai nekelia drąsesnių hipotezių apie senovės miškų ir upių dydžius bei įvairovę, nes patys dvasiškai numenka. Tiki tik tuo, ką mato sau panosėj – todėl ir mąsto „buitiškai“, primityvaus ateizmo ar bažnyčios lygiuose. Sukūrė Lietuvos Statutus, įteisinančius baudžiamą, ir „ūkininkauja“, alindami gamtą jau kelintą šimtmetį... Štai ir visa istorija. Visa kita – antraeilės detalės ir hipotezės.

Taigi, senieji lietuviai, atsieit, medienos nenaudojo, mūsų miškus iškirto iš vakarų atėjo kryžiuočiai ir jėzuitai. O mes lig šiol kelis

šimtmečius tik aliname gamtą. Galime pateikti ir daugiau panašių istorijos traktavimo „perlų“, pavyzdžiui, kad piliakalniai buvo ne gynybiniai objektai, o pagoniški maldos namai ir kt. Bet baikime su istorijos interpretacijomis. Mes jas pateikėme tik todėl, kad parodytume jog dirbama solidžiai – problema nagrinėjama iš šaknų... Toliau kalbėsime apie naujausius laikus.

Miškų gelbėjimas ypač suaktyvėjo po 2014 m. Seimo sprendimo plėsti karinius poligonus Labanoro–Pabradės ir Gaižiūnų–Rumšiškių giriose. Be kovos prieš miškų kirtimą ir poligonų plėtimą miškuose buvo eskaluojamos ir visokios kitokios temos, kurios galėjo pasitarnauti ne konstruktyviai kritikai, o tik žmonių kiršinimui bei esamos valdžios niekinimui, nežiūrint ar ji dešinesnė, ar kairesnė. Svarbu, kad tik būtų pretekstas kelti kuo didesnę sumaištį. Ypač aršiai kovota prieš didesnių užsienio investicijų atėjimą į Lietuvą (prisiminkime istorijas su CHEVRON, IKEA), prieš euro įvedimą, prieš žemių pardavimą užsieniečiams. Tai reiškia, kad pirmiausia siekta šalies ūkio žlugdymo, ekonominės raidos stabdymo, o tuo pačiu – žmonių gyvenimo bloginimo.

Išryškėję svarbiausi tikslai ir tematikos įvairovė

Propagandinis miškų gelbėjimas savo piką pasiekė 2017-2018 metais, kai vykdyta miškų reforma sukėlė politinius debatus, o taip pat daug problemų miškininkų bendruomenėje. Tada organizatoriai jau net per daug nesidangstė figos lapeliais. Prieš garsųjį Labanoro žygį interneto platybėse buvo galima rasti tokius kurstytojų aiškios krypties lozungus:

2018 m. rugsėjo 18 d., antradienis

Vietoje miško – Kauno didumo NATO poligonas

...rengiant Pabaltijo buferinę zoną (kurios dalimi yra Lietuva) galimai JAV karinei avantiūrai prieš Rusiją, (paryškinta mūsų) neapsiribojama tik tokiu gyvosios gamtos niokojimu. Kaip žinia, dar 2017-ais pristatyta ir šiemet jau vykdoma urėdijų reforma įgalina privatininkus, tame tarpe transnacionalinio kapitalo gigantus (kaip „Ikea“) nevaržomai kirsti miškus, nė velnio nesirūpinant jų ilgalaikiu ataugimu.

Nors to Labanoro žygio kviesliai dirbo išsijusę, sulėkė ir oficialios žiniasklaidos atstovai, bet 1,5 tūkstančio žygeivių 2018 m spalio 10 d. maršavimas po girią, vyriškos giminės Labanoro bobutės fantazijos apie Lietuvos miškų būklę, kitų minties galiūnų kalbos apie grėsiančias katastrofas dėl, atseit, miškų naikinimo ir entuziastingai priimtas „Labanoro manifestas“ be rimtesnių smurtinių provokacijų, matyt pilnai nepatenkino renginio ideologų lūkesčių. Jie straipsnyje „Labanoro žygis – kova ar miesčionių žaidimas“ išsakė kritiką ir davė instrukciją, ką toliau reikia daryti:

...jei toje masėje apskritai esama kovotojų, kurie norėtų kažką daryti, reiktų burtis į grupes ir: 1) išsiaiškinti, kur tiksliai randasi kertami objektai, kada, kaip ir kokia technika tai yra daroma; 2) tose vietose budėti, blokuoti kirtimus, sabotuoti techniką – kas būtų tikslinga tik esant tam tikram masiškumui (50, 100 ar pan. žmonių), nes vos vieną kitą protestuotoją labai greitai „susemtų“ be jokio didesnio atgarsio visuomenėje.

(Abi citatos iš: <https://kibirkštis.blogspot.com>).

Rašytiniuose šaltiniuose minimos ant senovinių karo traktų iš nukirstų medžių suverstos ilgos ir gan plačios - iki kelių dešimčių metrų pločio užkardos, prie kurių nuolat budėdavo sargybos. Jos sudarė galimybes laiku pastebėti artėjantį priešininką, laimėti laiko pasiruošti kovai, paslėpti svarbiausią turtą ir pažeidžiamas žmones. Šią efektyvią gynybos ir žvalgybos priemonę naudojo tiek lietuviai, tiek kryžiuočiai ir kalavijuočiai.

(https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/b/b6/%D0%97%D0%B0%D1%81%D0%B5%D0%BA%D0%B0_%D0%B2_%D0%BB%D0%B5%D1%81%D1%83.jpg)

Tačiau greičiausia dėl vėlyvo rudens ir žiemos orų ar kokių kitų priežasčių ryškesni išpuoliai, blokados ir sabotazo aktai buvo atidėti vėlesniam laikui. O kitą sezoną kaip tyčia atsirado naujų žymiai perspektyvesnių sričių kiršinti žmones ir pulti valdžią dar platesniu frontu ir ne girios viduryje, o arčiau valdžios buveinių. Tai buvo vaikų, gėjų, lesbiečių, tradicinių ir netradicinių šeimų teisių bei vertybių klausimai. Sumaniai dirbant su naująja tematika atsirado galimybės pritraukti daug daugiau dalyvių ir sukelti rimtesnę maištą visuomenėje. Kai kurios oficialiai registruotos miško gynėjų organizacijos ypač pagausėjo piko laikotarpiu, užsidarė ar paliko dalį veiklos, o jų asai išplėtė profilį, bet nepamiršo ir buvusių reikalų. Jie skatino naujų medžių gynėjų grupių kūrimąsi ar senųjų suaktyvinimą vos pasitaikius kokiai nors progai atskiruose miestuose (bene aktyviausiai sostinėje, Kaune, Klaipėdoje, Šiauliuose), arba kūrė atskirų miškų masyvų gynėjų grupes periferijoje. Punios šilo gynėjai veikė bene agresyviausiai ir, sulaukę aukščiausio lygio politinės paramos, faktiškai pasiekė savo tikslus, priešingai vietos gyventojų valiai. Tebeveikia aktyvi Šimonių girios gynėjų grupė.

Toliau liguistai net oficialiose žiniasklaidos priemonėse peršama teorija, kad geras ir tikras miškas yra tik ūkinės veiklos neliesta sengirė. Tik jos apsuptyje žmogus gali jaustis saugus, taikus ir laimingas. O ūkinis, žmogaus naudojamas miškas nieko nevertas. Jo pasodintas ar savaime atsikūręs jaunamiskis iš vis ne miškas, o medkirčiai ir medžiotojai, tai tik gyvosios gamtos naikintojai ir žudikai. Taip ir norisi jiems pasakyti: didžiausia niekada nenaudotų sengirė sukaupa, skaičiuojama milijonais ha, yra Sibire. Vaziuokite į tą laimės šalį ir būkite ten saugūs ir laimingi. O mes čia sugebėsime būti laimingi ir su mūsų prižiūrimais ir naudojamais miškais, įskaitant ir juose esamas ir būsimas, bet su atsakingumo jausmu, o ne chunveibinišku entuziazmu, kuriamas saugomas teritorijas.

Mums reikia ne vien egzaltuotų, kiekvieną kelmą graudžiomis ašaromis laistančių virkautojų, bet ir stiprių, mokančių naudoti ginklą, galinčių jėga ginti savąjį kraštą žmonių.

(tęsinys kitame numeryje)

Vokietijos miškų ūkis ekologijos ir politikos spąstuose

Vokietijos žaliųjų partija tapo politiniais laimėtojais miškų krizės akivaizdoje, nes piliečiai jiems pripažino didžiausią kompetenciją miškų klausimais. Dėl to ateityje miškų sektoriaus gyvenimas gali tapti sunkus.

Vokietijos Giotingeno universiteto Miškų ir gamtos apsaugos politikos instituto mokslininkai, vadovaujami pripažinto miškų politikos autoriteto profesoriaus Makso Kroto (*Max Krott*), atliko reprezentatyvią gyventojų apklausą miškų krizės sąlygomis. Reikalingas tas, kad trejetą metų besitęsusi sausra padarė didelę žalą Vokietijos miškams. Plynai teko iškirsti 277000 ha miškų, pakenktos medienos tūris sudarė 171 mln. m³. Didžiulis medienos kiekis, staiga patekęs į rinką, drastiškai numušė medienos kainas. Iškilo rimta grėsmė ekologiškai miško funkcijai palaikyti, nes tapo sugriautas daugelio tvarių ūkininkavusių miško įmonių ekonominių pagrindas. Krikščionių demokratų sąjungos (CDU) vyriausybė skyrė apie 1,5 milijardo eurų miškų atkūrimo programai. Akivaizdu, kad klimato kaita Vokietijoje vyksta iki šiol neįsivaizduotu mastu ir greičiu.

Klausimas buvo suformuluotas taip: Vokietijos miškai pastaraisiais metais kovoja su sausra, audromis ir kenkėjų invazijomis. Kuria partija Jūs labiausiai pasitikite, siekiant pagerinti miškų būklę? Pasirodė, kad nepaisant koalicinės vyriausybės skirtos didžiulės finansinės paramos miškų ūkiui, net 38 proc. apklaustųjų didžiausią kompetenciją miško problemoms spręsti priskyrė žaliųjų partijai, CDU liko antroje vietoje su 9 proc., o socialdemokratai trečioje – su vos 3 proc. balsų. Jokia partija netikėjo 27 proc. ir neapsisprendė liko 19 proc. apklaustųjų.

Apklausos rezultatai virto karčia piliule Vokietijos valdančiosios koalicijos partijoms. Tapo akivaizdu – kuo labiau miškininkai ir

Prof. M. Krotas (stovi) aiškina Vokietijos miškų politikos principus Lietuvos miškininkų viešnagės metu Giotingeno universitete 2012 m. Kairėje - buvę miškų urėdai L. Bužinskas (Kazlų Rūda) ir E. Ryškus (Nemenčinė)

miškų savininkai kelia ekologinės krizės sukeltas problemas siekdami valstybės paramos, tuo labiau jie padeda žaliesiems didinti savo politinį svorį. Žalieji savo ruožtu pildo gamtosauginio sektoriaus norus miškų sektoriaus gyvybingumo sąskaita: daugelyje miško ūkio įmonių įvesti FSC sertifikavimą, riboti svetimų medžių rūšių veisimą, stiprinti augalų ir gyvūnų natūralių buveinių (*Areas of special conservation*) tinklą arba didinti nenaudojamo miško plotą. Nepaisant vyriausybės paramos didelėms miško palaikymo programoms, piliečiai žaliesiems priskiria pirmenybę „ekologinėje tematikoje“.

Kompetentingai ūkininkaujant miškų ūkis galėtų atsiriboti nuo žaliųjų ir prisijungti prie CDU bei jos partnerių vykdomos ūkinės politikos. Tačiau atrodo, kad Vokietijos piliečiai mato, jaučia ir vertina mišką kaip „gamtinę erdvę“, paliekant jį galimai neliečiamą augti ir klestėti. Ūkinės priemonės ir medienos ruošą yra įtartini dalykai, mažiau svarbūs negu miško arba klimato apsauga.

Vis tik dar lieka tvarumo principo užtikrinimo kompetencija. Kaip žinia, ji apima ekologinius, ekonominius ir socialinius miškų ūkio tikslus. Pakenktiems miškams atkurti (ekologinis tikslas) būtinos ženklios lėšos (ekonominis tikslas), kurias gali teikti tik ekonomiškai pajėgus miškų ūkis. Čia medienos gamyba, kaip ir anksčiau, užtikrina didžiausią indėlį. Šiuo metu ekologinės krizės įkarštyje pinigų miškams gėlbėti neskaičiuojama. Tačiau netrukus krizės siaubai išblės ir miško atkūrimo finansavimas taps aktualia problema.

Ilgam laikui paliktas nenaudojamas miškas ilgalaikėje perspektyvoje yra klimatui neutralus, nes irimo procesų metu jis per ilgą laiką

Negyva mediena - ūkio pažangos rodiklis

išskiria tiek pat anglies dvideginio, kiek jis iki tol buvo absorbuvo. Išeitų, kad klimato apsaugos dėlei palikti didelių miškų plotus nenaudojamus nebūtų siektinas sprendimas. Greta lieka neatsakytas klausimas, kaip Vokietija galėtų apsirūpinti mediena, nedidindama importo iš žemų aplinkosaugos standartus taikančių šalių. Taigi, didelis ekologinis posūkis miškų ūkyje yra nepatartinas – geriau būtų kantrus, dalykiškai pagrįstas žengimas į tvarų miškininkavimą, susiejantį ekologinę ir ekonominę kompetencijas.

Parengė prof. Romualdas Deltuvas pagal straipsnį Vokietijos miškininkų sąjungos 2021 m. lapkričio mėnesio leidinyje proW-ALD: M. Krott, Chr. Hubo, M. Zavadja, M. Kirchner. Forstwirtschaft in der ökologisch-politischen Falle.

Bukynas Bavarijoje

**DIDELIAIS
KIEKIAIS
SUPERKAME**

BERŽO RĄSTUS

nuo **16 cm** skersmens

Informacija
apie supirkimo kainas
ir sąlygas internete
www.likmere.lt
telefonais **8 340 60054,**
8 687 51927,
el. paštu **info@likmere.lt**

Naujas Valstybinės miškų tarnybos leidinys

Valstybinė miškų tarnyba išleido leidinį „Lietuvos nacionalinė miškų inventorizacija 1998–2017. Nuo matavimų iki sprendimų. Lithuanian national forest inventory 1998–2017. From measurements to decision making“ lietuvių ir anglų kalbomis (leidykla „Lututė“, 320 p., ISBN 978-9955-37-234-9). Leidinys recenzuotas Lietuvos agrarinių ir miškų mokslų centro Miškų instituto vyriausiojo mokslo darbuotojo dr. Vido Stakėno ir Kauno miškų ir aplinkos inžinerijos kolegijos Miškininkystės katedros vedėjo dr. Albino Tebėros. Knyga pradedama Aplinkos ministro Simono Gentvilo kreipimusi į skaitytoją.

Leidinyje pateikti, išanalizuoti ir apibendrinti keturių tęstinės nacionalinės miškų inventorizacijos (toliau – NMI) penkmečių (1998–2017 metų) duomenys, surinkti daugiau kaip 6000 pastovių, skritulio formos 500 m² ploto bareliuose. Tęstinės NMI, vykdomos atrankos metodu, išsiskiria iš visų kitų miško inventorizacijų trimis svarbiausiais požymiais: I – atrankos metodo reprezentatyvumas užtikrina visiems miško elementams – medžiams vienodą tikimybę patekti į apskaitą, II – galimybė patikrinti kiekvieno

medžio ar kito apskaitos elemento matavimo kokybę, III – inventorizacijos tęstinumas medžio lygmenyje nuo medyno susiformavimo iki jo brandos ar žūties užtikrina ypač aukštą gaunamų duomenų patikimumą. Šios NMI savybės užtikrina inventorizuojamų rodiklių įvertinimą su žinomu patikimumu, be poslinkio, kas yra labai svarbu aukštos kokybės informacijos vartotojams, priimančiams sprendimus šalies lygmenyje.

Panaudojant pastovių apskaitos barelių išdėstymo tinklą su tikslu įvertinti visos Lietuvos teritorijoje esančios žemės naudojimą bei žemės naudojimo kaitą, 2012 m. NMI buvo išplėsta ir už miško ribų. Tai tapo ypač svarbu ir aktualu vykdant šalies įsipareigojimus mažinti šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijas bei didinant jų absorbcijas, kartu didinant miškų produktyvumą bei tvarumą.

Leidinį sudaro šeši skyriai. Pirmi du yra skirti metodiniams sprendimams analizuojamame laikotarpyje tobulinti, naudojamiems normatyvams patikslinti ir atnaujinti. Pateiktos atliktų matavimų apimtys, matavimų kontrolės rezultatai, įvertintas gautų rodiklių tikslumas ir patikimumas. Pirmą kartą plačiam skaitytojų ratui pateikiami metodiniai sprendimai bei normatyvai CO₂ absorbcijoms bei anglies balansui miškų ekosistemose, taip pat visose kitose žemės naudmenose įvertinti.

Trečiame skyriuje pateikti svarbiausi Lietuvos miškų rodikliai ir jų kaitos tendencijos dvidešimties metų (1998–2017) laikotarpyje. Duomenys apie miškų plotus, medžių stiebų tūrius, prieaugį, jų struktūrą, brandžius medynus, miškų rūšinę struktūrą ir daugybę kitų rodiklių, jų kaitą yra pateikiami pagal miškų nuosavybes bei apskritis.

Ketvirtas skyrius skirtas duomenų, reguliariai gaunamų iš NMI matavimų, panaudojimo bei sprendimų svarbiausiais miškininkystės klausimais priėmimo procesui aptarti. Siekiant kontroliuoti miškų atkūrimą, pasiūlytas miško žemės panaudojimo balansas. Išanalizuota medynų našumo apskaitos patirtis Lietuvoje, sudaryti medynų našumo balansai pagal miškų nuosavybę, miškų grupes. Išryškinta medynų amžiaus struktūros tolygumo svarba, siekiant tolygaus miškų našumo ir atitinkamo jo panaudojimo. Atskleisti medynų našumo ir jo struktūros kaitos dėsningumai leido įvertinti potencialų tarpinį miško naudojimą artimiausiam dešimtmečiui, o pagrindinį naudojimą – trims dešimtmečiams. Daug dėmesio skirta miškų inventorizacijos sistemai kurti ir tobulinti, derinti sklypinę miškų inventorizaciją su atrankine ypač vertinguose, pavyzdžiui bręstančiuose ir brandžiuose medynuose. Pateikti šiltnamio efektą sukeliančių dujų apskaitos žemės naudojimo keitimo ir miškininkystės sektoriuje rezultatai, gairės šiai apskaitai tobulinti.

Penktame skyriuje pateiktos svarbiausių miškų rodiklių 45 statistinės lentelės sugrupuotos į 6 poskyrius. Šeštojo skyriaus 14 lentelių yra skirtos tūrio prieaugiui, jo balansui, medynų retinimuisi detalizuoti bei šiuo pagrindu potencialiam tarpiniam ir pagrindiniam miško naudojimui pagrįsti.

Leidinys baigiamas dvidešimt viena išvada, apibendrinimu, rekomenduojamos 102 šaltinių literatūros sąrašas, NMI vykdytojų sąrašas.

Leidinys skiriamas miškininkystės praktikoje ir moksle tiek Lietuvoje, tiek užsienyje dirbantiems specialistams, studentams, politikams, visiems besidomintiems miškais, jų būkle, medienos ištekliais, jų išsaugojimu, naudojimui ir atkūrimu.

Leidinį PDF formate galite rasti VMT svetainėje (<https://amvmt.lrv.lt>).

VMT inf.

LIETUVOS MIŠKŲ PAUKŠČIAI.

Vištvanagis (*Accipiter gentilis*)

SELEMONAS PALTANAVIČIUS

Kaime nuos seno buvo minimas blogas „vanagas“. Niekas nesiaiškino, kas ten iš tikro galabijo vištas ar balandžius, tačiau visa kaltė tekdavo „vanagai“. Suopis, peslys, vapsvaėdis, mažasis erelis rėksnys – ne vanagai, todėl logiškai visas pyktis turėjo būti nukreipiamas į vištvanagį. Žinome, kad jam kliūdavo taip pat, bet dar dažniau nukentėdavo ir čia minėti, niekuo dėti paukščiai.

Vištvanagis – ypatingas paukštis. Visų pirma, jis kitoks, pailgos kūno formos, trumpesniais sparnais (tokiais patogiu nardyti tarp medžių), jo kūno viršus pilkas, o kūno apačia šviesi, skersai dryžuota. Tiesa, jauni vanagai yra išmarginti išilginėmis rudomis dėmėmis.

Labai ryškus lytinis dimorfizmas: patelė pakankamai didelė, sverianti iki 1,2 kg, jos sparnų tarpugalis apie 1 metrą. Patinas sveria 600–700 g, taigi – regimai mažesnis. Stebint labai smulkų patinėlį abejojama – o gal tai stambi paukštvanagio patelė? Nes ji būna gerokai didesnė už savo patinėlį. Suklysti neleidžia kūno proporcijos, platesnė uodega.

Vištvanagis – vienas didesnių girios paukščių, tikras „plėšrusis“, nes yra neprilygstamas medžiotojas. Jis labai energingas, jo skrydis puolant grobį greitas, kojos – vikrios. Kojų nagai ilgi ir aštrūs, būtent jais nutveriamas grobis, o jį pribagti padeda tvirtas aštrus snapas.

Koks yra vištvanagis, regime prie šių paukščių lizdo, kai jie kiksėdami skraido aplink. Tada gali matyti paukščio vikrumą, greitį ir ypač jėgą.

Vištvanagis – įprastas mūsų girių paukštis. Tiesa, jis negali būti gausus, nes taip pavojun statytų ne tik savo medžiojamas rūšis, bet ir save. Dėl siauros maisto specializacijos tai jaučiama dar labiau. Grauzikais mintančių paprastųjų suopių visada būna keletą kartų daugiau (gausiau), nes jiems grobis visada užtikrintas. Tipiškas miškų paukštis vištvanagis kai kada peri netoli žmonių, laukų miškeluose. Prieš 20 metų Vakarų Europoje buvo stebimas vištvanagio populiacijos pakilimas – Nyderlanduose jų lizdai būdavo randami kopas nuo pustymo apsaugančių šaltalankių krūmuose, laukų apsauginiuose želdiniuose.

Perėdamas miške, vištvanagis skrenda medžioti į laukus, ypač jei jie yra netoli lizdavietės. Taigi, miško teikiamas grobis visada papildomas laukų paukščiais, žvėrių jaunikliais (pvz., kiškiukais) ir, žinoma, naminiiais paukščiais. Minėtu Nyderlandų atveju populiacijos pakilimo metu vištvanagiai naudojo fazanų, laukinių triušių, šlapynėse perinčių kirų, tilvikų gausą. Suprantama – tai negalėjo tęstis ilgai, maistinė bazė greitai buvo nualinta ir vištvanagių gausos didėjimas baigėsi. Lietuvoje ši rūšis niekada nebuvo gausi, ypač iki praeito amžiaus septintojo dešimtmečio, kai jos naikinimą leido įstatymai. Beje, toks pat požiūris labai ilgai vyravo Vakarų Europoje, kur vištvanagių naikinimą skatino medžiotojai ir balandžių augintojai, mokėdami už tai premijas. Turint omenyje, kad vištvanagis nėra visai sėkli rūšis, tikėtina, kad dalį klajojančių mūsų krašte išperėtų vanagų savo žiemavietėse ištikdavo liūdnas likimas. Taip nukentėdavo jauni paukščiai.

Vištvanagių lizdai – aukštai medžiuose. Kaip ir kiti plėšrieji

AUTORIAUS NUOTRAUKA

paukščiai, jie keičia savo lizdus, perėdami svetimuose ar ilgiau nenauduotuose savo lizduose. Toks perimvietės kaitaliojimas turi prasmę, nes taip išvengiama lizde gyvenančių parazitų poveikio.

Dėtyje paprastai būna 2–3 balti stambūs kiaušiniai, juos 35–40 parų peri viena patelė, o patinas jai nešioja maistą. Toks pasiskirstymas gali būti lemtingas: žuvus patelei, patinėlis nemoka perėti ir prižiūrėti, maitinti mažų jauniklių. Netekus patinėlio, prarandamas maitintojas ir po kiek laiko patelė turi skristi medžioti, taip palikdama dėtį ir ją užšaldydama. Tiesa, stebėtojai rašo apie vadinamuosius „dublerius“, kurie porą staiga papildo tokios netekties atveju. Ir kartu sėkmingai užaugina ne savo jauniklius.

Vanagiukai būna aktyvūs, neretai jie lizde nugalabija mažiausią savo vados brolių. Lizde visada vyksta varžybos dėl atnešto lesalo. Palikę lizdą, dar maitinami tėvų, jie garsiai šaukdami vaikosi juos po medžioklės, kol gauna atneštą grobį.

Kas yra vištvanagių grobis? Žinduoliai bendrame racione užima menką dalį, dažnai tai būna voverės (tikėtina – jaunos, dar nemokančios išvengti pavojų), peliniai grauzikai, kiškiukai. Daugiausia sumedžiojama paukščių, iš kurių didžiąją dalį sudaro kėkštai, strazdai, karveliai, keršuliai. Vištvanagis gali daryti daug žalos mažųjų apuokų vadoms, nes ši pelėdų rūšis peri atviruose, senuose varnų ar kovų lizduose. Nukenčia ir naminių pelėdų lizdus palikę, dar skraidyti negebantys jaunikliai, kai kada vanagai grobia jauniklius iš suopių, vapsvaėdžių, paukštvanagių ir net kitų vištvanagių lizdų. Vis dažniau jie grobia juodųjų gandrų mažus jauniklius. Tai gali vykti dėl netektos maisto dalies, kurią teikdavo naminiai paukščiai (ypač vištos, balandžiai), kurapkos bei kiti, šiandien išretėję laukų paukščiai, o miškuose – tetervinai. Būtent vištvanagis įvardijamas kaip lemiamas faktorius drastiškame tetervinų populiacijos nykime, nors be emocinių pareiškimų kiek labiau motyvuotų mokslinių išvadų tam neturime. Nuo vištvanagių neabejotinai nukenčia kurtiniai, ypač patelės ir jaunikliai, todėl miško paukščių ekologiniai tyrimai turėtų būti vykdomi dabar, iš karto, o pagal jų rekomendacijas galėtų būti planuojami rūšių santykio vertinimai.

Medienos produktų eksporto

RAIMUNDAS BEINORTAS,

Lietuvos medienos pramonės įmonių asociacijos „Lietuvos mediena“ direktorius

Statistikos departamento duomenimis, 2021 m. Lietuvos eksportas padidėjo 21 proc. ir siekė 34,6 mlrd. Eur, o importas atitinkamai – 30 proc. ir 37,8 mlrd. Eur. Lietuvos užsienio prekybos deficitas sudarė 3,2 mlrd. Eur ir buvo 7 kartus didesnis nei 2020 m.

Eksportas. Per metus medienos bei jos gaminių (įskaitant popierių, jo gaminius ir baldus) eksportas padidėjo 28 proc. iki 4,29 mlrd. Eur. Šios šakos eksportas didėjo greičiau nei bendras visos šalies, todėl jo dalis bendrame eksporte per metus išaugo nuo 11,7 proc. iki 12,4 proc. Iš svarbesnių prekių už mažesnę sumą nei 2020 m. išvežta tik medienos granulių ir briketų, taip pat kiek lėčiau nei bendras eksportas augo popieriaus ir jo gaminių vertė – 13 proc. Tačiau į užsienį parduotos apvaliosios padarinės medienos vertė išaugo 22 proc., nors kiekis sumažėjo 15 proc.

Praeitų metų II ketvirtis buvo labai palankus medienos bei jos gaminių eksportui – per ją, lyginant su 2020 m., eksportas išaugo 45 proc. iki 1,05 mlrd. Eur. Vėliau eksporto augimo tempas kiek sulėtėjo, o paskutinį metų ketvirtį produkcijos išvežta už 1,17 mlrd. Eur, t. y. už 28 proc. didesnę sumą nei 2020 m.

Aplenkusi Švediją, 2020 m. Vokietija tapo pagrindine eksporto rinka ir šią poziciją toliau sėkmingai išlaikė 2021 m. Šiai šaliai tenkanti eksporto dalis pernai išaugo iki 12,6 proc. (2020 m. buvo 11,9 proc.). Per metus į Vokietiją prekių išvežta už 543 mln. Eur arba už 36 proc. didesnę sumą nei prieš metus. Švedijos rinkoje, lyginant su 2020 m., eksporto augimas nebuvo toks ženklaus kaip Vokietijos ir siekė apie 8 proc. 2021 m. į šią šalį prekių parduota už 415 mln. Eur. Eksportas į Jungtinę Karalystę padidėjo 30 proc. iki 333 mln. Eur ir aplenkė anksčiau trečią vietą užėmusią Norvegiją. Norvegijos rinkoje prekių parduota už 312 mln. Eur, Danijos – 289 mln. Eur, Lenkijos – 258 mln. Eur, Latvijos – 246 mln. Eur, Nyderlandų – 217 mln. Eur.

Importas. Bendras Lietuvos importas per 2021 m. padidėjo 30 proc., o medienos bei jos gaminių (įskaitant popierių, jo produktus ir baldus) augo dar sparčiau – 33 proc. Šios produkcijos dalis bendrame importe nuo 5,1 proc. padidėjo iki 5,2 proc. Medienos bei jos gaminių importas 2020 m. II ketvirtį buvo stipriai sumažėjęs, tačiau vėliau pradėjo atsigauti

ir po metų (2021 m. II ketvirtį) fiksuotas net 58 proc. augimas (iki 502 mln. Eur). 2021 m. IV ketvirtį produkcijos įvežta trečdaliu daugiau nei prieš metus t. y. už 546 mln. Eur. Lėčiau nei bendras importas pernai augo įvežamų popieriaus ir jo gaminių (16 proc.), medienos skiedros (16 proc.), dailidžių ir stalių gaminių (19 proc.), baldų (25 proc.) vertė.

Medienos bei jos gaminių (įskaitant popierių, jo gaminius ir baldus 2021 m.), kaip ir prieš metus, daugiausiai įvežta iš Lenkijos – už 418 mln. Eur, t. y. 31 proc. daugiau nei 2020 m. Importas iš Baltarusijos išaugo 35 proc. ir siekė 299 mln. Eur. Per 2021 m. iš Latvijos prekių įvežta už 212 mln. Eur, Rusijos – 211 mln. Eur, Vokietijos – 133 mln. Eur, Švedijos – 107 mln. Eur, Suomijos – 92 mln. Eur, Ukrainos – 80 mln. Eur.

Apvalioji padarinė mediena

Eksportas. Nuo 2015 m. kasmet augęs apvaliosios padarinės (neskaitant malkų) medienos eksportas 2018 m. pasiekė piką ir vėlesniais metais nuosekliai mažėjo. Iš Lietuvos 2021 m. eksportuota 1517 tūkst. m³ apvaliosios padarinės medienos arba 15 proc. mažiau nei 2020 m. Kaip ir prieš metus, didžiausias medienos kiekis (449 tūkst. m³) išvežtas I ketvirtį, o mažiausias (293 tūkst. m³) – paskutinį. Spygliuočių medienos eksportas, lyginant su 2020 m., sumažėjo 9 proc. iki 1122 tūkst. m³, o lapuočių dar ženkliu – 28 proc. iki 395 tūkst. m³.

Kaip ir ankstesniais metais, Latvija išliko didžiausia apvaliosios padarinės medienos eksporto rinka, kur išvežta 63 proc. užsienyje parduoto medienos kiekio. 2021 m. į šią šalį eksportuota 957 tūkst. m³ apvaliosios medienos arba 13 proc. mažiau nei 2020 m. Spygliuočių medienos kiekis sumažėjo 2 proc. iki 786 tūkst. m³, o lapuočių – 42 proc. iki 170 tūkst. m³. Atitinkamai spygliuočių padarinės medienos eksportas nuo 232 tūkst. m³ I ketv. sumažėjo iki 126 tūkst. m³ paskutinį, o lapuočių – nuo 61 tūkst. m³ I ketv. iki 31 tūkst. m³ paskutinį.

Apvaliosios padarinės medienos eksportas į Lenkiją antri metai iš eilės mažėjo ir, lyginant su 2020 m., susitraukė 4 proc. iki 259 tūkst. m³. Priešingai nei Latvijos rinkoje, į Lenkiją parduotas spygliuočių apvaliosios medienos kiekis didėjo (6 proc.) ir siekė 162 tūkst. m³, o lapuočių – mažėjo (17 proc.) ir siekė 97 tūkst. m³. Kaip ir prieš metus, daugiausia spygliuočių medienos išvežta I ir IV ketv. – po 45 tūkst. m³. Lapuočių medienos I ketv. eksportuota 31 tūkst. m³, o per likusius vidutiniškai po 22 tūkst. m³. Didžiąją 2021 m. eksportuotos lapuočių medienos dalį (2/3) sudarė beržo popiermedis, o beržo rąstų eksportas padidėjo dešimtadaliu iki 31 tūkst. m³.

Eksportas į Švediją taip pat išlaikė mažėjimo tendenciją ir 2021 m. nukrito 17 proc. iki 120 tūkst. m³. Kaip ir prieš metus, daugiausiai išvežta beržo popiermedžio: 83 tūkst. m³ arba 11 proc. mažiau nei 2020 m. Iš šio kiekio 19 tūkst. m³ eksportuota paskutinį ketvirtį. Spygliuočių popiermedžių į šią šalį parduota 37 tūkst. m³, t. y. 27 proc. mažiau nei 2020 m. Iš šio kiekio 8,6 tūkst. m³ eksportuoti IV ketvirtį.

Dvigubai sumažėjo apvaliosios padarinės medienos eksportas į Suomiją – per 2021 m. išvežta 67 tūkst. m³. Šioje rinkoje, priešingai nei Švedijos, paklausesni buvo spygliuočių popiermedžiai, kurių parduota 41 tūkst. m³ arba tris kartus mažiau nei prieš metus. Šios produkcijos eksportas aktyviausiai vyko IV ketvirtį, per kurį išvežta 15 tūkst. m³. Beržo popiermedžių eksportas 2021 m., lyginant su 2020 m., padidėjo 61 proc. iki 25 tūkst. m³. Pirmą pusmetį šios produkcijos eksportuota po 8,3 tūkst. m³ kas ketvirtį, o II pusmetį eksportas sumažėjo iki 4,4 tūkst. m³ kas ketvirtį.

Apvaliosios padarinės medienos eksportas į Kiniją, nors ir ne taip drastiškai kaip 2020 m., tačiau ir toliau mažėjo, kol pasiekė 45 tūkst. m³. Išvežamas spygliuočių rąstų kiekis sumažėjo ketvirtadaliu iki 36 tūkst. m³, o lapuočių – iki 8,8 tūkst. m³.

Importas. 2021 m. apvaliosios padarinės medienos importuota 276 tūkst. m³ arba

ir importo 2021 m. analizė

6 proc. daugiau nei 2020 m. Daugiausia jos – 78 tūkst. m³ – įvežta IV ketvirtį, o mažiausiai – (55 tūkst. m³) pirmą.

Pagrindinė apvaliosios padarinės medienos tiekėja nuo pat 2018 m. išlieka Lenkija, iš kur įvežta 158 tūkst. m³ medienos, t. y. 44 proc. daugiau nei 2020 m. Daugiausiai iš šios šalies importuota spygliuočių rąstų, o lapuočių, kaip ir prieš metus, praktiškai neįvežta. 2021 m. pirmus tris ketvirčius medienos importas buvo gana pastovus t. y. po 41 tūkst. m³ per ketvirtį, tačiau paskutinį ketvirtį įvežamas kiekis sumažėjo iki 34 tūkst. m³.

Apvaliosios padarinės medienos importas iš Latvijos, lyginant su 2020 m., padidėjo net 2,5 karto iki 104 tūkst. m³. Iš šio kiekio didžiąją dalį sudarė lapuočių apvalioji mediena – 102 tūkst. m³, o spygliuočių mediena tesiekė 1,8 tūkst. m³. Įvežami kiekiai nuosekliai augo visus metus: nuo 11 tūkst. m³ I ketvirtį iki 37 tūkst. m³ paskutinį. Importe tiek iš Latvijos, tiek iš Lenkijos dominavo rąstai.

Importas iš Rusijos 2021 m. sumažėjo tris kartus iki 5,1 tūkst. m³ ir didžiąją jo dalį sudarė beržo apvalioji mediena. Paskutinį ketvirtį šios produkcijos įvežta 0,7 tūkst. m³.

Pjautinė mediena

Eksportas. 2021 m. eksportuota 1244 tūkst. m³ pjautinės medienos, t. y. 2 proc. daugiau nei 2020 m. Didžiausias šios produkcijos kiekis (343 tūkst. m³) išvežtas II ketvirtį. Vėliau eksportas po truputį pradėjo mažėti ir IV ketvirtį siekė 295 tūkst. m³, tačiau tai buvo vis tiek 7 proc. daugiau nei 2020 m. Didžiąją dalį pjautinės medienos sudarė spygliuočių mediena, kurios per metus išvežta 940 tūkst. m³, arba 6 proc. mažiau nei 2020 m. Kaip ir prieš metus, šios produkcijos eksportas piką pasiekė II ketvirtį, kai išvežta 255 tūkst. m³. Tačiau IV ketvirtį eksportas sumažėjo iki 217 tūkst. m³ ir buvo 2 proc. mažesnis nei prieš metus. Lapuočių pjautinės medienos 2021 m. eksportuota 304 tūkst. m³, t. y. 41 proc. daugiau nei 2020 m. Paskutinį metų ketvirtį šios produkcijos išvežta 77 tūkst. m³ arba 43 proc. daugiau nei prieš metus.

Vokietija 2021 m. susigrąžino pagrindinės pjautinės medienos importuotojos statusą, kurį 2020 m. turėjo Kinija. Per metus į Vokietiją buvo išvežta 216 tūkst. m³ medienos, kas yra 42 proc. daugiau nei 2020 m. Iš šio kiekio lapuočių pjautinė mediena sudarė 112 tūkst. m³ (83

tūkst. m³), o spygliuočių – 105 tūkst. m³ (2020 m. – 69 tūkst. m³). Daugiausia spygliuočių pjautinės medienos parduota III ketvirtį – 33 tūkst. m³. Ketvirtą ketvirtį eksportas sumažėjo iki 22 tūkst. m³, tačiau tai vis tiek buvo 41 proc. didesnis kiekis nei prieš metus. Lapuočių pjautinės medienos eksportas nuo 35 tūkst. m³ II ketvirtį sumažėjo iki 24 tūkst. m³ IV ketvirtį, kas yra 19 proc. daugiau nei prieš metus.

Prancūzijos rinkoje 2021 m. pjautinės medienos pardavimai padidėjo 52 proc. iki 130 tūkst. m³. Priešingai nei eksporte į Vokietiją, didžiąją dalį į Prancūziją išvežamos pjautinės medienos sudarė spygliuočių mediena, kurios daugiausiai išvežta antrą ketvirtį (35 tūkst. m³). Ketvirtą ketvirtį pardavimai sumažėjo iki 18 tūkst. m³, tačiau, lyginant su 2020 m., tai buvo 41 proc. didesni kiekiai.

Eksportas į Saudo Arabiją 2021 m. padidėjo pusantro karto ir siekė 87 tūkst. m³ produkcijos. Spygliuočių pjautinės medienos pardavimas I ketvirtį buvo sumažėjęs iki 6,1

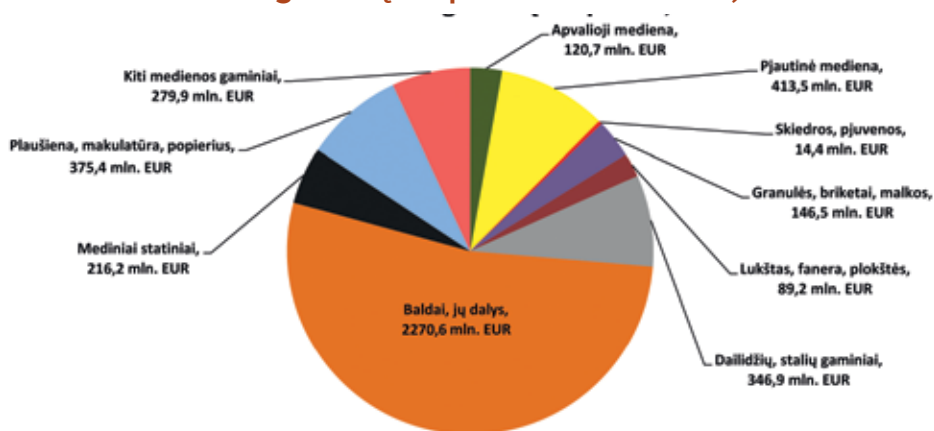
tūkst. m³, bet II ketvirtį šoktelėjo iki 22 tūkst. m³, o IV-ą jau siekė 32 tūkst. m³. Lapuočių pjautinės medienos į šią šalį per visus metus išvežta tik 3,1 tūkst. m³.

2021 m. IV ketvirtį didžiausias spygliuočių pjautinės medienos kiekis (33 tūkst. m³) parduotas Australijos rinkoje. Iš viso į šią šalį eksportuota 73 tūkst. m³ medienos, kas yra 69 proc. daugiau nei 2020 m.

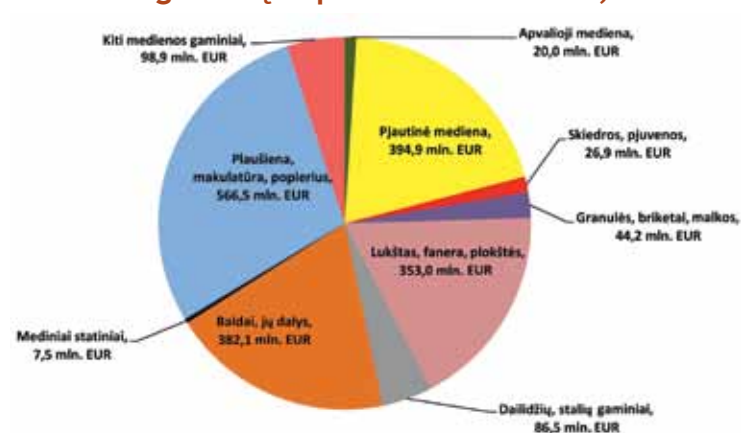
Mažėjęs pjautinės medienos eksportas į Jungtinę Karalystę 2020 m., tokią pat tendenciją išlaikė ir 2021 m. Per metus į šią šalį išvežta 85 tūkst. m³ pjautinės medienos, kas yra 21 proc. mažiau nei prieš metus. Iš šio kiekio 80 tūkst. m³ sudarė spygliuočių pjautinė mediena. 2021 m. I ketvirtį iki 21 tūkst. m³ sumažėjęs šios produkcijos eksportas ir vėlesnius du ketvirčius išliko panašiam lygyje. Ketvirtą ketvirtį eksportas nukrito dar labiau – iki 17 tūkst. m³.

2020 m. II-oje pusėje išaugęs pjautinės medienos eksportas į Latviją, 2021 m. pas-

Medienos gaminių eksportas 2021 metais, EUR

Medienos gaminių importas 2021 metais, EUR

toviai mažėjo ir nuo 27 tūkst. m³ (I ketv.) susitraukė iki 15 tūkst. m³ (IV ketv.). Didžiąją išvežamos produkcijos dalį sudarė spygliuočių mediena, kurios eksportas nuo 21 tūkst. m³ I ketvirtį sumažėjo iki 8,9 tūkst. m³ IV-ą. Iš viso šios produkcijos parduota 60 tūkst. m³ arba 23 proc. mažiau nei 2020 m. Tačiau lapuočių medienos eksportas, atvirkščiai, išaugo 2,3 karto iki 24 tūkst. m³ ir taip Latvija tapo trečia rinka (pagal parduotą lapuočių pjautinės medienos kiekį) po Vokietijos ir Belgijos.

Pjautinės medienos eksportas į Daniją, lyginant su 2020 m., padidėjo ir siekė 76 tūkst. m³. Spygliuočių mediena sudarė 69 tūkst. m³ (21 proc. daugiau nei 2020 m.), o lapuočių – 7,1 tūkst. m³ (tik pat kaip ir 2020 m.).

Belgijos rinkoje parduota 36 tūkst. m³ lapuočių pjautinės medienos (62 proc. daugiau nei 2020 m.) ir 22 tūkst. m³ lapuočių pjautinės medienos (5 proc. daugiau nei 2020 m.). Į Pietų Korėją eksportuota 68 tūkst. m³ pjautinės medienos arba 1,5 karto daugiau nei prieš metus. Beveik visą šį kiekį sudarė spygliuočių mediena. Į Italiją spygliuočių medienos parduota 30 tūkst. m³ arba toks pats kiekis kaip 2020 m., tačiau lapuočių medienos eksportas padidėjo 2,5 karto iki 23 tūkst. m³. Nyderlandų rinkoje spygliuočių pjautinės medienos parduota 27 tūkst. m³ arba 13 proc. mažiau nei 2020 m., o lapuočių medienos eksportas nuo 13 tūkst. m³ 2020 m. padidėjo iki 18 tūkst. m³ 2021 m. Eksportas į Kiniją nuo 167 tūkst. m³ (2020 m.) sumažėjo iki 21 tūkst. m³ (2021 m.), o IV ketvirtį į šią šalį išvežta tik 0,8 tūkst. m³ produkcijos.

Importas. Pjautinės medienos 2021 m. importuota 1454 tūkst. m³ arba 9 proc. daugiau nei prieš metus. Spygliuočių pjautinės medienos importas padidėjo 7 proc. iki 1263 tūkst. m³. Didžiausias jos kiekis (390 tūkst. m³) įvežtas 2021 m. II ketvirtį, tačiau paskutinį ketvirtį importas sumažėjo iki 278 tūkst. m³. Lapuočių pjautinės medienos per metus importuota 191 tūkst. m³, arba 22 proc. daugiau nei 2020 m. II–IV ketvirtį šios produkcijos įvežta vidutiniškai po 50 tūkst. m³.

2020 m. du trečdalius viso įvežamos pjautinės medienos kiekio sudarė importas iš Baltarusijos, tačiau 2021 m. jai tenkanti dalis sumažėjo iki 48 proc. Per 2021 m. iš šios šalies pjautinės medienos importas sumažėjo 20 proc. ir siekė 699 tūkst. m³. Net 94 proc. sudarė spygliuočių mediena, kurios daugiausia įvežta II ketv. – 217 tūkst. m³. Vėliau importas ėmė mažėti ir IV ketv. siekė 133 tūkst. m³, kas buvo 28 proc. mažiau nei 2020 m. Lapuočių pjautinės medienos iš Baltarusijos 2020 m. įvežta 39

tūkst. m³ arba 18 proc. daugiau nei 2020 m.

Pjautinės medienos importas iš Rusijos 2021 m. taip pat didėjo: spygliuočių medienos įvežta 252 tūkst. m³ arba 74 proc. daugiau nei prieš metus, lapuočių medienos – 37 tūkst. m³ arba 8 proc. daugiau nei prieš metus. Daugiausia spygliuočių medienos importuota II ketvirtį – 77 tūkst. m³, tačiau IV ketvirtį įvežtas kiekis sumažėjo iki 64 tūkst. m³. Lapuočių medienos importas IV ketvirtį siekė 8,1 tūkst. m³, o tai buvo 12 proc. mažiau nei 2020 m.

Iš Latvijos 2021 m. daugiausiai buvo įvežta spygliuočių pjautinės medienos – 178 tūkst. m³ arba 62 proc. daugiau nei prieš metus. Tačiau paskutinį metų ketvirtį šios produkcijos importas sumažėjo iki 43 tūkst. m³. Pjautinės lapuočių medienos importas per 2021 m. padidėjo nuo 16 tūkst. m³ iki 37 tūkst. m³, o didžiausias medienos kiekis įvežtas paskutinį ketvirtį – 11 tūkst. m³.

Pjautinės medienos importe iš Ukrainos ilgą laikotarpį dominavo lapuočių mediena, tačiau pastaraisiais metais įvežami šios produkcijos kiekiai nuosekliai mažėjo. 2021 m. lapuočių medienos importui nukritus dar 20 proc. iki 33 tūkst. m³, o spygliuočių medienos importui padidėjus daugiau nei dešimt kartų (iki 51 tūkst. m³), spygliuočių pjautinė mediena tapo pagrindine preke. Ypatingai intensyviai spygliuočių medienos importas vyko II ir III ketvirį, kai įvežta 34 tūkst. m³ šios produkcijos. Ukraina buvusi pagrindine ąžuolo pjautinės medienos tiekėja 2021 m. užleido savo pozicijas Lenkijai. Per metus iš pastarosios šalies importuota 26 tūkst. m³, iš Ukrainos – 22 tūkst. m³, iš Rusijos – 10,9 tūkst. m³ šios produkcijos. Buko pjautinės medienos 2021 m. iš viso importuota 2,3 tūkst. m³, 1,0 tūkst. m³ iš Vokietijos, 0,6 tūkst. m³ iš Ukrainos ir 0,5 tūkst. m³ iš Lenkijos.

Medienos smulkinių ir plaušo plokštės

Eksportas. 2021 m. medienos smulkinių ir plaušo plokščių eksportas, lyginant su 2020 m., padidėjo 50 proc. ir siekė 221 tūkst. m³. Daugiau nei pusę šio kiekio sudarė medienos drožlių plokštės, kurių eksportas padidėjo 2 kartus iki 116 tūkst. m³. Daugiausia medienos drožlių plokščių eksportuota I ketvirtį – 41 tūkst. m³. Trečią ketvirtį, nutraukus gamybą viename iš AB „Klaipėdos mediena“ padalinių, eksportas pradėjo mažėti ir II pusmetį nukrito iki 23 tūkst. m³. Medienos plaušo plokščių eksportas nuo 91 tūkst. m³ (2020 m.) išaugo iki 99 tūkst. m³ (2021 m.). OSB plokščių eksportas per metus, kaip ir medienos drožlių plokščių, padidėjo du kartus iki 5,5 tūkst. m³.

Pagrindinė medienos drožlių plokščių eksporto rinka 2021 m. išliko Lenkija, kur parduota 96 tūkst. m³ produkcijos arba 79 proc. viso kiekio. OSB plokščių per 2021 m. į šią šalį išvežta 0,6 tūkst. m³. Kitų plokščių eksportas nuo 41 tūkst. m³ I ketvirtį sumažėjo iki 11 tūkst. m³ III ketvirtį, tačiau paskutinį ketvirtį siek tiek pradėjo augti ir pasiekė 18 tūkst. m³.

Į Vokietiją per 2021 m. eksportuota 15 tūkst. m³ medienos drožlių plokščių: I ketv. – 0,5 tūkst. m³, II ketv. eksportas padidėjo iki 4,9 tūkst. m³ ir II pusmetį išliko panašiam lygyje.

Kitur išvežti medienos drožlių plokščių kiekiai buvo gerokai mažesni: į Estiją – 3,4 tūkst. m³, į Latviją – 2,8 tūkst. m³. Švedija 2020 m. buvo antra medienos drožlių plokščių importuotoja po Lenkijos, tačiau 2021 m. šios produkcijos eksportas į šią šalį praktiškai nutrūko.

Importas. Medienos smulkinių ir plaušo plokščių importas 2021 m., lyginant su 2020 m., neženkiai padidėjo ir siekė 824 tūkst. m³. Šiek tiek daugiau nei pusę šio kiekio sudarė medienos drožlių plokštės, kurių per metus įvežta 438 tūkst. m³ arba 8 proc. mažiau nei 2020 m. Šios produkcijos importas metų laikotarpyje vyko be didesnių svyravimų, t. y. vidutiniškai po 110 tūkst. m³ kas ketvirtį. Medienos plaušo plokščių importas, lyginant su 2020 m., padidėjo 25 proc. ir siekė 308 tūkst. m³. OSB plokščių per metus įvežta 78 tūkst. m³, kai 2020 m. jų importuota 94 tūkst. m³. Šios produkcijos importo apimtys ženkliai sumažėjo II pusmetį, kuomet įvežta tik 28 tūkst. m³ plokščių.

2020 m. svarbiausia medienos smulkinių plokščių tiekėja buvo Latvija, tačiau sumažėjus iš šios šalies importuojamiems kiekiams šią poziciją perėmė Lenkija. Iš Lenkijos 2021 m. įvežta 175 tūkst. m³ plokščių arba 15 proc. daugiau nei 2020 m. Iš šio kiekio medienos drožlių plokštės importas sudarė 147 tūkst. m³. Per metus šios produkcijos įvežamas kiekis padidėjo 23 proc., o paskutinį ketvirtį įvežta 38 tūkst. m³ plokštės. OSB plokščių per 2021 m. importuota 28 tūkst. m³ arba 15 proc. mažiau nei 2020 m.

Medienos smulkinių plokščių iš Latvijos 2021 m. įvežta ketvirtadaliu mažiau, t. y. 128 tūkst. m³. Mažiausias šios produkcijos kiekis importuotas paskutinį ketvirtį – 26 tūkst. m³. OSB plokščių importas iš šios šalies sumažėjo dar labiau – net 41 proc. iki 30 tūkst. m³.

2021 m. sparčiai mažėjo medienos drožlių importas iš Baltarusijos: 2020 m. įvežta 99 tūkst. m³, o 2021 m. – 58 tūkst. m³ plokščių. Mažiausias šio gaminio kiekis (8,8 tūkst. m³) įsigytas I ketvirtį. Tačiau OSB plokščių importas iš šios šalies didėjo kartais – nuo 1,1 tūkst. m³ 2020 m. iki 6,3 tūkst. m³ 2021 m. Panašus

šios plokštės kiekis 2021 m. įvežtas ir iš Rusijos, t. y. beveik dvigubai daugiau nei prieš metus. Medienos drožlių plokštės importas iš Rusijos 2021 m. padidėjo 15 proc. iki 69 tūkst. m³.

Baldai

Eksportas. 2021 m. įvairių baldų eksportuota už 2271 mln. Eur arba 23 proc. daugiau nei prieš metus. Iš jų daugiau nei pusę vertės (61 proc.) sudarė mediniai baldai ir jų dalys. Šios produkcijos per 2021 m. eksportuota už 1388 mln. Eur, t. y. 24 proc. didesnę sumą nei 2020 m. Daugiausiai medinių baldų ir jų dalių išvežta paskutinį ketvirtį – 391 mln. Eur arba 25 proc. didesnę sumą nei prieš metus.

Švedija 2021 m. ir toliau išliko pagrindine baldų eksporto rinka, tačiau, kaip ir prieš metus, pardavimai į šią šalį augo palyginti lėtai (6 proc.). Per metus baldų eksportuota už 326 mln. Eur, o IV ketvirtį šios produkcijos išvežta už 89 mln. Eur. Į Vokietiją 2021 m. eksportuota baldų už 238 mln. Eur arba 12 proc. daugiau nei prieš metus. Lyginant pardavimus ketvirčiais, mažiausiai baldų išvežta antrą ketvirtį – 56 mln. Eur, tačiau kitus du ketvirčius eksportas augo ir paskutinį metų ketvirtį pasiekė 64 mln. Eur. Paskutinis ketvirtis buvo sėkmingiausias ir Norvegijos rinkoje, kur baldų parduota už 53 mln. Eur. Per metus į šią šalį produkcijos išvežta už 191 mln. Eur arba 14 proc. didesnę sumą nei 2020 m. Į Jungtinę Karalystę 2021 m. baldų eksportas didėjo 25 proc. ir susilygino su Norvegijoje parduotų baldų verte – 191 mln. Eur. Pirmą

ketvirtį eksportas į šią šalį buvo sumažėjęs iki 40 mln. Eur, tačiau vėliau pastoviai augo ir IV ketvirtį pasiekė 53 mln. Eur. Pardavimai Danijos rinkoje augo ne taip sparčiai kaip Jungtinėje Karalystėje ir IV ketvirtį tesiekė 48 mln. Eur. Iš viso į Daniją baldų eksportas, lyginant su 2020 m., išaugo 27 proc. iki 183 mln. Sparčiau eksportas augo į JAV, kur baldų parduota už 175 mln. Eur arba 54 proc. didesnę sumą nei 2020 m. Iš šios sumos 48 mln. Eur tenka IV ketvirčiui. Per tą patį laiką Nyderlandų rinkoje baldų parduota už 38 mln. Eur, o nuo metų pradžios 131 mln. Eur. t. y. 24 proc. daugiau nei 2020 m.

2021 m. įvyko pasikeitimų medinių baldų ir jų dalių eksporto rinkų geografijoje. Du metus iš eilės pagrindinė šios produkcijos eksporto rinka buvo Švedija, tačiau pernai jos vietą užėmė Vokietija, į kurią eksportas siekė 158 mln. Eur. Jungtinė Karalystė iš trečios vietos pasistūmėjo į antrąją. Šios šalies rinkoje baldų ir baldų dalių pardavimai nuo 125 mln. Eur (2020 m.) padidėjo iki 150 mln. Eur (2021 m.). Trečią pagal svarbą vietą pasidalino JAV ir Švedija, į kurias atitinkamai eksportuota produkcijos už 143 mln. Eur ir už 142 mln. Eur. Kitose rinkose pardavimai buvo gerokai mažesni: Norvegijoje – 93 mln. Eur, Prancūzijoje – 80 mln. Eur, Nyderlanduose – 79 mln. Eur.

Importas. 2021 m. baldų importuota už 382 mln. Eur, 25 proc. daugiau nei 2020 m. Importas augo visus metus, kol IV ketv. pasiekė 105 mln. Eur. Medinių baldų, jų dalių importas nuo 116 mln. Eur padidėjo iki 137 mln. Eur.

Lenkija 2021 m. išliko pagrindine importuojamų baldų tiekėja. Iš šios šalies produkcijos įvežta už 100 mln. Eur, t. y. 22 proc. daugiau nei prieš metus. Iš šios sumos 26 mln. Eur teko ketvirtam ketvirčiui. Iš Italijos 2021 m. baldų įvežta už tą pačią sumą kaip ir 2020 m. – 40 mln. Eur. Importuotos produkcijos vertė paskutinį ketvirtį išaugo iki 13 mln. Eur ir buvo 7 proc. didesnė nei 2020 m. Padvigubėjus kinių baldų importui, ši šalis pasivijo Italiją ir per 2021 m. į Lietuvą įvežė baldų už 40 mln. Eur. Ketvirtą ketvirtį iš šios šalies, kaip ir iš Italijos, importuota baldų už 13 mln. Eur. Baldų importas iš Vokietijos 2021 m. augo 18 proc. ir siekė 35 mln. Eur. Už didžiausią sumą (8,9 mln. Eur) šios produkcijos įvežta III ketvirtį, tačiau IV ketvirtį importas sumažėjo iki 8,2 mln. Eur. Importas iš Švedijos 2021 m. išaugo 44 proc. iki 29 mln. Eur, o iš Baltarusijos dar labiau – 68 proc. iki 21 mln. Eur. Paskutinį ketvirtį švediško baldų įvežta už 8,2 mln. Eur, o baltarusiškų – už 5,6 mln. Eur. Latvija buvo bene vienintelė šalis, iš kurios importas metų eigoje mažėjo: pirmus tris ketvirčius baldų vidutiniškai buvo įvežama už 4,5 mln. Eur kas ketvirtį, tačiau paskutinį ketvirtį importas sumažėjo iki 2,7 mln. Eur.

Daugiausiai medinių baldų ir jų dalių 2021 m. importuota iš Lenkijos – 51 mln. Eur. Iš kitų šalių šios produkcijos įvežta už mažesnes sumas: iš Italijos – už 12 mln. Eur, iš Vokietijos – už 11 mln. Eur. Didžiausia medinių baldų dalis bendrame baldų importe buvo iš Baltarusijos – 73 proc.

Medienos gaminių eksporto ir importo 2021 metais palyginimas pagal vertę ir kiekį

Medienos produktai	vnt.	EKSPORTAS					IMPORTAS				
		2020		2020/2019			2020		2020/2019		
		1000 vnt.	1000 Eur	%	% (vnt.)	% (Eur)	1000 vnt.	1000 Eur	%	% (vnt.)	% (Eur)
Mediena, medienos gaminiai	-		1 429 245	33,3%	-	39%		1 024 413	51,7%	-	46%
- Malkos	(t)	287	42 551	1,0%	-10%	49%	70	4 973	0,3%	65%	68%
- Skiedros, pjuvenos	(m ³)	314	14 411	0,3%	-20%	10%	1203	26 891	1,4%	-4%	16%
- Granulės, briketai	(t)	689	102 043	2,4%	0%	-3%	345	35 511	1,8%	-7%	-11%
- Medžio anglis	(t)	3	1 942	0,0%	-29%	-20%	7	3 725	0,2%	11%	26%
Apvalioji (padarinė) mediena	(m ³)	1 517	120 743	2,8%	-15%	22%	276	20 036	1,0%	6%	64%
-- spygliuočių	(m ³)	1 122	95 710	2,2%	-9%	33%	168	13 106	0,7%	16%	65%
-- lapuočių	(m ³)	395	25 033	0,6%	-28%	-6%	107	6 930	0,3%	-7%	63%
Pjautinė mediena (įskaitant pabėgius)	(m ³)	1 244	413 493	9,6%	2%	63%	1454	394 854	19,9%	9%	71%
-- spygliuočių	(m ³)	940	316 272	7,4%	-6%	58%	1263	314 262	15,9%	7%	82%
-- lapuočių	(m ³)	304	97 220	2,3%	41%	81%	191	80 591	4,1%	22%	38%
- Lukštas	(m ³)	88	22 005	0,5%	6%	25%	47	45 140	2,3%	36%	36%
- Fanera (klijuota)	(m ³)	14	13 232	0,3%	33%	152%	106	55 681	2,8%	27%	75%
- Drožlių plokštė	(m ³)	122	23 222	0,5%	117%	136%	516	123 454	6,2%	-10%	30%
- Plaušų plokštė	(m ³)	99	30 744	0,7%	8%	36%	308	128 712	6,5%	25%	53%
- Dailidžių, stalių gaminiai	(t)	123	346 907	8,1%	27%	29%	44	86 525	4,4%	11%	19%
- Medinė tara	(t)	358	158 417	3,7%	11%	68%	77	27 119	1,4%	1%	41%
- kiti medienos gaminiai	-	70	139 536	3,3%	-	30%	65	71 793	3,6%	4%	36%
Plaušiena, makulatūra	(t)	114	27 617	0,6%	21%	93%	112	41 834	2,1%	25%	64%
Popierius, jo gaminiai	(t)	230	347 767	8,1%	3%	13%	503	524 620	26,5%	10%	16%
Baldai, jų dalys	-		2 270 627	52,9%	-	23%		382 057	19,3%	-	25%
Surenkami mediniai statiniai	(t)	124	216 151	5,0%	13%	32%	7	7 497	0,4%	30%	11%
IŠ VISO:	-	-	4 291 407	100,0%	-	27,7%	-	1 980 421	100,0%	-	32,8%
dalis bendrame Lietuvos eksporte, importe (%)				17,5%					7,4%		
Bendras Lietuvos importas, eksportas (mln. Eur) / pokytis			24 532			18,6%		26 690			26,5%

LMSA XXV ataskaitinėje-rinkiminėje Generalinėje Asamblėjoje

Balandžio 29 d. viešbutyje Vilnius „Grand Resort“ (Ežeraičių k., Vilniaus r.), vyko Lietuvos miško ir žemės savininkų asociacijos (LMSA) ataskaitinė rinkiminė XXV Generalinė Asamblėja, kurios metu naujai ketverių metų kadencijai vienbalsiai buvo perrinktas LMSA pirmininkas dr. Algis Gaižutis, išrinkta nauja LMSA Valdyba bei Revizijos komisija. Asamblėjos metu trumpai apžvelgta asociacijos veikla per pastaruosius metus, daugiau dėmesio skirta aktualių miškų ir žemės savininkams klausimų aptarimui, išklausti įdomūs pranešimai ir pasisakymai, o apskritojo stalo diskusijoje kalbėta apie praėjusio finansinio laikotarpio problemas ir ydas bei naujus iššūkius ateinančiame finansiniame laikotarpyje.

Generalinės Asamblėjos darbe dalyvavo gausūs būrys svečių: renginio dalyvius nuoto-

liniu būdu pasveikino europarlamentaras Juozas Olekas, pasisakė Seimo Aplinkos apsaugos komiteto pirmininkė Aistė Gedvilienė, Seimo Kaimo reikalų komiteto pirmininkas Viktoras Pranckietis, Seimo narys Kasparas Adomaitis, aplinkos viceministras Danas Augutis, Aplinkos ministerijos Miškų politikos grupės vadovas Nerijus Kupstaitis, Valstybinės miškų urėdijos direktorius Valdas Kaubrė, asociacijos „Lietuvos mediena“ direktorius Raimundas Beinortas, Lietuvos verslo konfederacijos generalinė direktorė Ineta Rizgelė, LR žemės ūkio rūmų viceprezidentas Algis Baravykas, Nacionalinės mokėjimų agentūros prie ŽŪM Kaimo plėtros, žuvininkystės programų ir nacionalinės paramos departamento direktorė Genovaitė Beniulienė, Miško darbų rangovų asociacijos vadovas Audrius Radvilavičius ir kt.

Prie LMSA Valdybos senbūvių komandos – pirmininko Algio Gaižučio, LMSA Garbės pirmininko Stasio Mizaro, Kazimiero Šaulio, Audriaus Petkevičiaus, Mindaugo Šilininko, Kęstučio Aukselio, Vidmantas Čaikausko, Vidmantas Juso, Mindaugo Kasmausko, Meldo Lampicko, Gedimino Lastausko, Dovilės Lileikienės, Mindaugo Maciulevičiaus, Edvardo Makelio, Raimundo Nagelės, Igno Nauburaičio, Sigito Paulausko, Mariaus Rimgailos, Audriaus Skridailos, Jono Talmanto, Sauliaus Tirevičiaus, Kęstučio Tubio, Gintauto Verseckio, išrinkti keturi nauji nariai Gintautas Nedzveckas, Andriejus Stančikas, Diana Lukminė ir Alfredas Galaunė.

Generalinės Asamblėjos metu taip pat buvo patvirtinta nauja Revizijos komisija, kurios pirmininke išrinkta Irminda Kudarauskienė ir komisijos nariai – Vilius

RIMONDO VASILIAUSKO IR LMSA ARCHYVO nuotraukos

Savickas, Zenonas Prašmantas. Patikslinti ir patvirtinti nauji fizinių ir juridinių asmenų narystės mokesčiai.

LMSA Valdybos pirmininkas dr. Algis Gaižutis trumpai pristatė praėjusių metų LMSA veiklos bei finansinę ataskaitą, kurioje kaip vieni svarbiausių buvo įvardinti šie Asociacijos pasiekimai:

1. **Didesni įkainiai** už išugdyto jaunuolyno hektarą: nuo 253 iki **343 EUR/ha** ir skirta papildomų lėšų šiai priemonei; kartu – **didesnė parama miškų įveisimui**;

2. **Didesnė paramos suma išigyjant techniką** – nuo 50 iki **100 tūkst. EUR** pareiškėjui;

3. Rūpinamasi, kad rengiant LR teritorijos Bendrojo plano sprendinių įgyvendinimo priemones nebūtų ignoruojamos LRBP koncepcijoje įtvirtintos nuostatos **privачios nuosavybės apsaugos; kompensacijų, esamų saugomų teritorijų optimizavimo ir miškininkavimo reguliavimo**;

4. **Sustabdytas populistinis Miškų įstatymo pataisų priėmimo „buldozeris“**, dėl galimų spendimų tariantis Nacionalinio miškų susitarimo procese. [grėisė ūkinės veiklos uždraudimas ar apribojimas apie **55 proc.** visų šalies miškų];

5. Siekiama įgyvendinti, kas įtvirtinta XVIII Vyriausybės programoje ir jos įgyvendinimo plane:

1) numatyta galimybė **išmokoms privačių miškų savininkams už medynų tūrio prieaugių ir miško dirvožemio apsauga paremtą anglies kaupimą miškuose** [plano priemonė 6.4.14.]

2) įtrauktos **kompensacijos savininkams už aplinkosauginius apribojimus** [plano priemonė 6.4.3.]

3) **miškininkystė įtraukta į kooperacijos, gamintojų grupių ir kitas bendradarbiavimo programas** [priemonė 5.9.7.]

6. Seime jau pateikta Vyriausybės išvada dėl LR Saugomų teritorijų įstatymo pataisų, kurioje pritariama taikyti ne mažesnę kaip **3,5 proc.** minimalią palūkanų normą **skaiciuojant kompensacijas**;

7. Su AM ir medžiotojus vienijančiomis organizacijomis vyksta diskusija **dėl medžiojimo privačioje žemėje teisių disponavimo** – kaip keisis reguliavimas.

Parengta pagal LMSA inf.

LMSA XXV Generalinės Asamblėjos priimtos Rezoliucijos pagrindinės tezės:

1. (...) Raginame Aplinkos ministeriją neatidėliojant pateikti parlamentinėms politinėms partijoms aprobavimui Nacionalinio susitarimo dėl miškų dokumentą ir užtikrinti, kad NMS proceso metu pasiekti susitarimai būtų be iškreipimų patvirtinti ir pradėti įgyvendinti naujos redakcijos LR Miškų įstatyme bei naujojoje Nacionalinės miškų ūkio sektoriaus strateginės plėtros programoje.

2. Dėl veiklos sąlygų gerinimo, specifinio apmokestinimo, paskatų ir bendrųjų miškų ūkio reikmių finansavimo sistemos tobulinimo. Raginame:

2.1. Atsisakyti ydingo ir ekonomiškai nenaudingo valstybei papildomo apmokestinimo, nustatyto LR Miškų įstatymo 7 st. 2 d. – 5 proc. privalomųjų atskaitymų privačių miškų savininkams.

2.2. Sukurti pajamų iš miško nemedieninių paslaugų modelį (...).

2.3. Sukurti ekonominio skatinimo ir kompensavimo priemonių sistemą (...).

2.4. Peržiūrėti nuostatas dėl miško žemės rinkos teisinio reguliavimo (...).

2.5. Kompleksiškai įvertinti (...) tenkančią mokesčių prievolių našą ir iš esmės atnaujinti bendrųjų miškų ūkio reikmių sampratą, turinį ir finansavimo šaltinius.

2.6. Sudaryti teises ir ekonomines sąlygas sėkmingai miško savininkų kooperacijai (...).

2.7. Peržiūrėti Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo fondo lėšų panaudojimą (...).

3. (...) Kreipiamės ir prašome LR Žemės ūkio ministerijos Europos Komisijai pateiktame BŽŪP strateginiame plane:

1) Numatyti finansavimą miškininkystės priemonėms įgyvendinti bent 65–80 mln. EUR.

2) Intervencinėse priemonėse (...) įtraukti miškininkystės veiklas (...);

3) Užtikrinti, kad būtų remiamas jaunuolynų ugdymas, naujų miškų įveisimas/pažeistų miškų atkūrimas.

4) Užtikrinti, kad išliktų parama į miškų infrastruktūrą ir miškininkystės technikai.

5) Trumpos rotacijos želdiniams (...) išlaikyti tiesioginių išmokų lygį, (...) įtraukti į ekoschemas agromiškininkystę.

4. (...) gerinti privačios nuosavybės teisių apsaugą Lietuvoje (...). Stiprinant šią sritį siūloma:

4.1. Privačios nuosavybės teisių apsaugą padaryti vienu iš valstybės prioritetų (...).

4.2. Sistemingai informuoti ir šviesti visuomenę privačios nuosavybės klausimais (...).

4.3. Užtikrinti tinkamą ir savalaikį visuomenės ir miško savininkų informavimą apie miškus ir juose vykstančius procesus, miškų teikiamas ekosistemines paslaugas, miškuose planuojamą ūkinę ir gamtotvarkinę veiklą bei nustatytus ribojimus. (...).

5. (...) raginame tobulinti miško žemės pavertimo kitomis naudmenomis bei kitos žemės pavertimo miško žeme tvarką ir sąlygas, skatinant daugiafunkcinį privačių teritorijų naudojimą rekreaciniais, dvasiniais, kultūriniais ir kitais tikslais. (...).

6. Dėl medžioklės klausimų reglamentavimo.

6.1. Reikalaujame (...) imtis realių priemonių sureguliuoti medžiojamųjų gyvūnų populiacijas, nes dabartinis elninių žvėrių perteklius daro ypač ženkliai žalą jaunuolynams ir net pusamžiams medynams. (...).

6.2. Raginame Medžioklės įstatyme galutinai įvykdyti 2005-05-13 Konstitucinio Teismo nutarimą (...).

6.3. Reikalaujame įtvirtinti Medžioklės įstatymo nuostatą, kad teisės užsiimti medžioklės veikla suteikimas privačioje žemėje priklauso žemės savininkui (...).

7. Raginame sudaryti reikiamas sąlygas pritraukti naujas investicijas ir plėtoti medienos pramonę šalies viduje. (...).

Burbulių raistelio šviesa

JŪRATĖ VITKAUSKAITĖ

Ar žinot, kas yra burbulis? Tai toks mažas saulės kamuolėlis besisupantis ant liauno žalio stiebelio. Mano vaikystės prisiminimuose tie geltoni kamuoliukai šviečia itin ryškiai. Nepamenu tiksliai į kokią miško pievelę tada atklydau, bet pamąčiusi tas sunkias siūbuojančias galveles, maniau, jog tokias pievas aš regėsiu visur ir visada. Ir tikrai regėdavau, tai pamiškėj, tai krūmingoj šlapioj

pievutėj. O vėliau, išvykus iš šiaurės Lietuvos arčiau vidurio, burbulių nebemačiau. Klaidžiojau gamtoje gana dažnai ir prisiminus tas auksines galveles būdavo liūdna, kad nepavyksta jų rasti. Tik augalų turguje galima nusipirkti gležnų kamuolėlių, bet tai ne tas pats burbulis, labiau dekoratyvinis, ne tas, kur pievoje užaugęs draugauja su vėju.

Kai atradau viename miškelyje mane dominančią aplinką, pradėjau tyrinėti vis

labiau ir giliau, ir netikėtai įkėliau koją į mažutytį raisteliuką, kurį iš trijų pusių supo miškelio sienos. O jame, nutviekstame saulės, vešliai tarpo mano vaikystės burbuliai! Na ir pasisekė! Iš pradžių net nepatikėjau, stypčiojau aplink, lyg koks gandas, ir džiaugiaus, be galo džiaugiaus! Ir kalbinau juos, ir glosčiau geltonas galveles. Dabar turėsiu savo burbulių pievelę, kuria galėsiu džiaugtis kiekvieną pavasarį!

Šermukšnių baltumas

Mėlynojų skaistus žaumas

Raudonųjų žiognagių armija

Moksleivių rašinių ir piešinių konkursas

„Medžio kelias“

Ar kada susimąstėte, koks yra medžio gyvenimas? Kaip prasideda jo kelias – nuo mažo sodinuko, vėjo išnešiotų sėkelių, o gal žmogaus svajonės ir rūpesčio užauginti medį? O kaip medžio gyvenimas baigiasi? Jam nugriuvus nuo senatvės ar jį brandų nukirtus? Gal jis šildo, gal džiugina iš jo pagamintas praktiškas bei gražus daiktas? Ar medžio gyvenimas iš tiesų baigiasi?

Tinklapis www.miskininkas.eu šiemet skelbia konkursą – „Medžio kelias“. Šįkart kviečiame tapti ne tik rašytojais, dailininkais, bet ir architektais, baldžiais, liaudies menininkais – piešiniuose ir rašiniuose pasvarstyti apie medžio gyvenimą.

Galbūt gyvenate įdomiame mediniame name ar turite medinį daiktą, kurio istorija norite pasidalinti? Galbūt jūsų fantaziją jaudina neįprastas medinis baldas? Gal gyvenimo neįsivaizduojate be medinio vaikystės žaislo ar iš medžio pagamintos smulkmenos? O gal į medžio gyvenimą žvelgiate kur kas globaliau ir moksliskiau?

Kviečiame pasidalinti savo fantazija bei kūrybiškumu ir vėl dalyvauti piešinių ir rašinių konkurse „Medžio kelias“.

Moksleivių darbų (rašinių ar piešinių) laukiamė **iki birželio 10 d. imtinai**, o nugalėtojus skelbsime *facebook* grupėje *Miskininkas* ir www.miskininkas.eu **birželio 17 d.**

Skenuotus darbus siųskite e. p. miskininkas.eu@gmail.com, **originalus** – Dainiui Šeronui, tel. 8 699 32532, į: a) Lietuvos pašta, Akademijos pšt., Kauno r. sav. Pilėnų g. 1, Akademija, 53347 Kauno r. sav.; b) *LP Express*, Pilėnų g. 1, Akademija 53347; c) *Omniva*, Kauno Akademijos EXPRESS MARKET paštomatas, 55534; d) *Venipak* Express Market paštomatas, Pilėnų g. 1, Akademija, Kauno r.

Konkurso „Medžio kelias“ globėjai: europarlamentaras prof. Liudas Mažylis, Seimo Aplinkos apsaugos komiteto pirmininkė Aistė Gedvilienė ir Aplinkos ministras Simonas Gentvilas.

Draugai: žurnalas „Mūsų girios“, Privačių miškų savininkų asociacija, Kauno miškų ir aplinkos inžinerijos kolegija, LAMMC Miškų institutas, Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba prie AM, Lietuvos miško ir žemės savininkų asociacija, VDU ŽŪA Miškų ir ekologijos fakultetas, Valstybinė miškų tarnyba prie AM ir Lietuvos miškininkų sąjunga.

Rengėjas www.miskininkas.eu

Atsidžiaugus burbulynu vis tik noriu ir kitus džiaugsmelius aplankyti. Šit raudonosios žiognagės visa armija! Gal ruošias mano burbulių teritoriją užkariauti? Kur jau čia, užteks vietos ir vieniems, ir kitiems. Tegul tarpsta raistelis, o aš einu tolyn. Jau slenku palei bebrų užtvanką, kur savo gerkles laido varlių giedorkos. Žinau, kad mažųjų statybininkų nepamatsysiu, tai nors pasidžiaugiu jų didėjančiais užtvankų plotais. Ko gero, niekas jais nesidžiaugia, nei miško sąvininkai, nei darbuotojai, nei šiaip eilinis gamtos mylėtojas – anoks čia malonumas kai visur užlieta, patvinę, negali net į kitą keliuko pusę pereiti. O man, kad tik jie gyventų, jau ir taip eilę metų buvo varomi iš namų.

Žydi ąžuolai. Žinojau, kaip žydi kle-vai, lazdynai, beržai, eglės, ar pušys, bet apie žydinčius ąžuolus niekad nesusimąsciau. Atrodo, matai tik lapus, vėliau giles ir taip turi būti. Bet žiedai... O jie tikrai įspūdingi, tik nedidukai, tokie nematomi. Ir dabar einu pasigrožėti tais nematomais, o ką matau...? Ogi pajudusius lapelius! Nušalo! Toks didingas medis tas ąžuolas, toks stiprus, ilgaamžis, dainose šlovinamas, pasakose garbinamas, o vis tik kažko bijo. Štai dėl

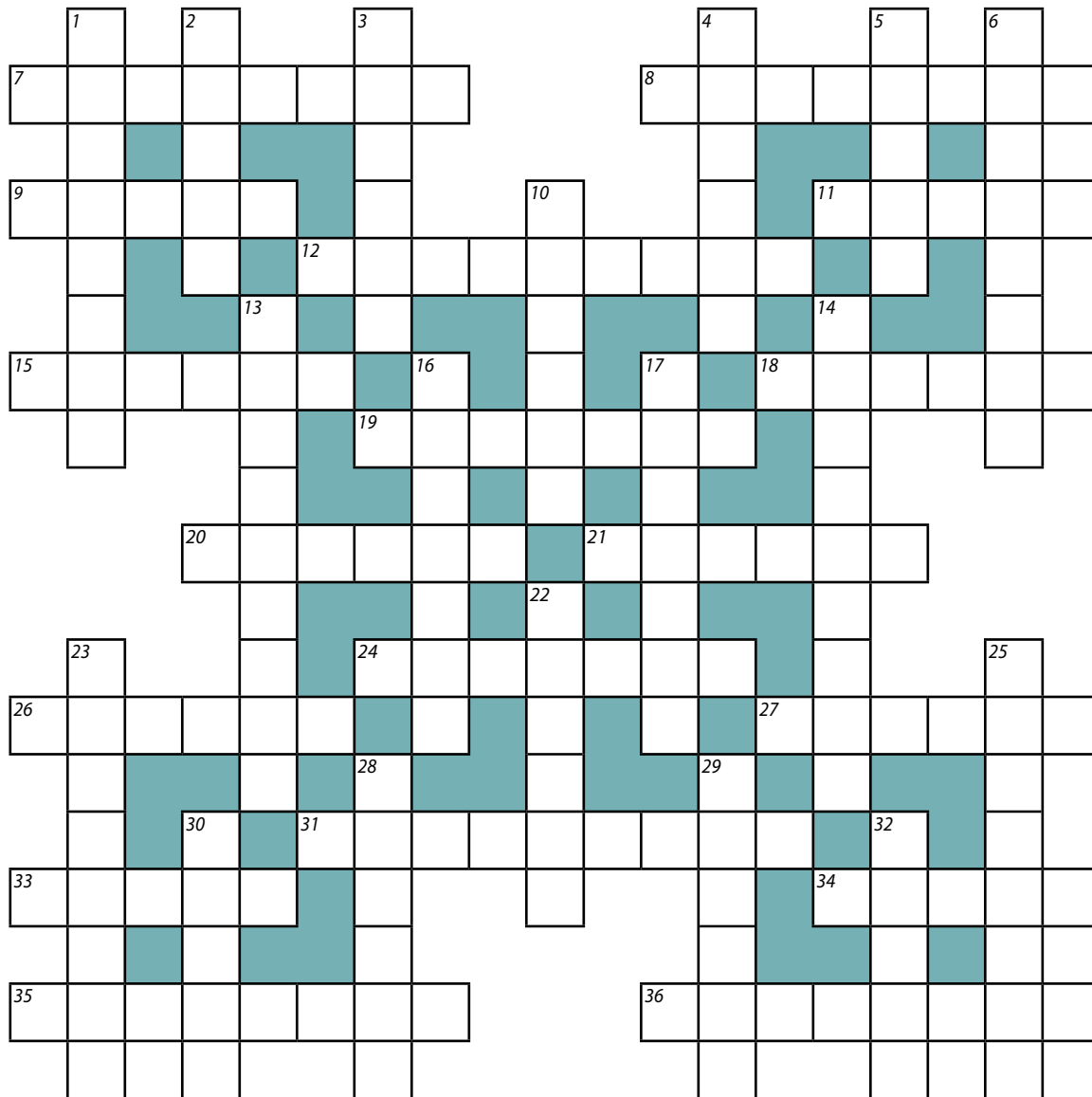
Paliesti šaltuko ąžuolai

ko ąžuolai skleidžiasi gana vėlai, kai jau dauguma visų medžių seniai žaliuoja.

Mačiau, žydi šermukšniai. Žiemą peršalus jų arbata jei ne pirmoj, tai antroj vietoj, būtinai! Pasiskinu keletą žiedynų. O kvepia! Tas pats svaiginantis kvapas lydės ir žiemą, kai norėsis sušilti. Netoliese žaliuoja mėlynių kilimas. Nors imk ir voliokis. Jaunų mėlynojų tokia ryški salotinė spalva, labai gerai akis pailšina: ir jų šakelės kečiau į mano krepšėlį – akims stiprinti.

Liko paskutiniai man rūpėję žiedai – pakalnutės. Koks gi pavasaris be pakalnučių!!! Atsimenu, vienas animacijos veikėjas yra pasakęs: nebus pakalnučių, nebus ir pavasario! Ir kaip gali prieštarauti – su keliais žiedais parsivežiau pavasarį į savo namus!

Pavasariniai augalai

Sudarė Ona GYLINĖ

Vertikaliai: 1. Medis, gegužės mėnesį pasipuošiantis žiedų „žvakėmis“. 2. Kurios nors vietovės ar geologinio periodo augalų visuma, augmenija. 3. Skėtinių šeimos miškų augalas. 4. Aklimatiizuota lašišinių šeimos gėlių vandeny žuvis. 5. Lietuvoje labai dažnas miglinių šeimos augalas, augantis praktiškai visur. 6. Augalas „vilko“ pupa. 10. Lūpažiedžių šeimos dekoratyvinis, vaistinis augalas. 13. Bervidinių šeimos parazitinis medžių šaknų augalas žvyniškais lapais ir šakniastiebiu. 14. Kerpė, išsikerijusi plokščiomis skiautėmis. 16. Lūpažiedžių šeimos daugiamečiai, maloniai kvepiantys augalai. 17. Ajerinių augalų šeimai priklausantis nereiklus augalas, žydintis net 3-4 mėnesius, turi spalvotą pažiedlapį. 22. „Duonos“ augalas. 23. Prieskonis, vienas iš vertingiausių ir universaliausių maisto produktų skanintojų. 25. Gražiai žydintis pavasarinis augalas, turintis nešakotą stiebą, ant kurio auga suskaldyti į daugelį skilčių lapai, dar vadinama šilo karaliene. 28. Gailus pelkių augalas, žydintis pavasarį. 29. Lūpažiedžių šeimos nemalonaus kvapo augalas. 30. Šiltųjų kraštų techninis, maistinis augalas ir kambarinė gėlė. 32. Kryžmažiedžių šeimos Baltijos jūros pakrančių augalas.

Horizontaliai: 7. Vienas iš gyvatvorėms naudojamų augalų. 8. Visžalis, šakotas, apie pusės metro aukščio kiminių aukštapelkių krūmas. 9. Skerslysvė kitaip. 11. Vienas iš ankstyvųjų pavasario augalų, žydintis po žibuoklių, žydi baltai arba geltonai. 12. Senovės graikų karaliaus Cefėjo dukra ir Lietuvos pelkių visžalis augalas, kuris nemeta lapų ištisus metus. 15. Sodinių ir daržininkų nemėgstamas augalas, kuris padeda gydyti podagrą. 18. Baltikinių šeimos grybų rūšis. 19. Samana, auganti miško paklotės įdubimuose, kurie pastoviai mirksta vandenyje. 20. Daugiametis, ypatingai puošnus žolinis augalas. 21. Rudos spalvos gyvūnas, taip kartais pavadinama ir voveraitė. 24. Agurklinių šeimos augalas, apaugęs šiurkščiais plaukeliais. 26. Gegužraibinių šeimos daugiametis, Lietuvos RK augalas. 27. Erikinių šeimos visžalis krūmas ar neaukštas medelis, dar vadinamas bereinučiu. 31. Dviragės leukonijos liaudiškas pavadinimas. 33. Energijos perdavimo būdas ir vėjo, laivo ar kito ko sukeltas slenkantis vandens kaubury su tuo pačiu pavadinimu. 34. Gvazdikinių šeimos javų piktžolė, dabar jau retas augalas, žmonių vadinta kūkaliumi. 35. Gencijoninių šeimos status, nešakotas drėgnų vietų augalas. 36. Bervidinių šeimos nuodingas, vaistinis augalas, kurio lapeliai panašūs į lino lapus.

Šio kryžiažodžio atsakymus paskelbsime kitame žurnalo numeryje.

Kryžiažodžio, išspausdinto žurnalo „Mūsų girios“ 2022 m. Nr. 4, atsakymai:

Vertikaliai: 1. Ešolcija. 2. Erika. 3. Mėlynė. 4. Blindė. 5. Usnis. 6. Pipirnis. 10. Vanagė. 13. Lanksvūnė. 14. Naktinukė. 16. Begalis. 17. Plūdena. 22. Strugė. 23. Žibuoklė. 25. Pintainė. 28. Junetė. 29. Avietė. 30. Balža. 32. Raugė. **Horizontaliai:** 7. Ašarėlės. 8. Gluosnis. 9. Plukė. 11. Vikis. 12. Antbarzdė. 15. Ajeris. 18. Maurės. 19. Veigelė. 20. Astras. 21. Adonis. 24. Pintenė. 26. Girinė. 27. Akenis. 31. Juodgalvė. 33. Godas. 34. Lašas. 35. Blužnutė. 36. Strugena.

Akcija „1000 ąžuolų giria Lietuvos mokyklose“ Onuškio Donato Malinausko gimnazijoje

VMU Trakų regioninio padalinio ir Onuškio Donato Malinausko gimnazijos Jaunųjų miško bėgių draugystė tęsiasi ne vienerius metus. Šioje gimnazijoje mokėsi nemažai mūsų kolegų, todėl jaučiam dar didesnę pareigą ugdyti moksleivių supratimą apie miškus. Mums svarbu, kad pažinę mišką jaunimas suprastų, kokią neįkainojamą vertę jis turi. Nuoširdžiai tikimės išsiugdyti stiprią miškininkų kartą ir džiaugiamės suteikta gali-mybe dalyvauti Vytauto Didžiojo universiteto Žemės ūkio akademijos (VDU ŽŪA) Miškų ir ekologijos fakulteto rengtoje akcijoje „1000 ąžuolų giria Lietuvos mokyklose“. Minint šalies miškininkystės mokslų 100-metį, šia akcija siekiama skleisti žinių apie medžių svarbą mūsų planetai bei parodyti mūsų vietą gamtoje.

Balandžio 29 d. į Onuškio Donato Malinausko gimnaziją atvyko MEF dėstytojai Jonas Ravinskas ir Dalius Vitunskas, onuškiečiai, žinomi miškininkai, kurie papasakojo apie miškininkystę, studijas ir perspektyvas, ragindami jaunimą labiau domėtis miškais ir miškininko profesija. Miškininkystės studijos suteikia žinių apie miškų reikšmę, gamtos išteklių supratimą. Tai svarbus žinių šaltinis tokioms temoms kaip klimatologija ir hidrologija, taip pat miškai pagrindinė daugelio gyvų organizmų ekosistema. Miškininkystės studijos lygiavertės bet kuriam kitam gamtos mokslui. Aš, Trakų Regioninio padalinio gamtotvarkos specialistė, papasakojau moksleiviams, kodėl pasirinkau studijuoti miškininkystę ir kokią darbą dirbu šiuo metu.

Gimnazijos direktorei Rimai Blikertienei svečiai įteikė pažymėjimą–sertifikatą liudi-jantį, kad VDU ŽŪA dovanoja jos medelyne išaugintus kilmingų Lietuvos ąžuolų gilių sodinukus. Vėliau visi kartu 9–10 klasių mokiniai, JMB būrelio vadovė Alma Žukauskienė ir kiti mokytojai gimnazijos kieme sodinome VDU Žemės ūkio akademijos dovanotus ąžuolų sodinukus. Šie ąžuoliukai mokyklos kieme ne tik simbolizuos ryšį su gamta, bet ir teiks stip-rybės kasdieniuose darbuose. Dėkodami šios gražios akcijos organizatoriams, tikime, kad ąžuoliukai išaugs į tvirtus ąžuolus.

Gintarė KARELINA

VMU Trakų RP gamtotvarkos specialistė

UAB „PGM TECHNIKA“

Plento g. 6, Užliedžiai,

54305 Kauno r.

www.pgmtechnika.lt

Tel. +370 683 24140 (Aidas)
El. paštas info@pgmtechnika.lt

Tel. +370 656 82777 (Darius)
El. paštas darius@pgmtechnika.lt

Tel. +370 607 77723 (Renaldas)
El. paštas renaldas@pgmtechnika.lt

Tel. +370 675 43553 (Jonas)
El. paštas jonas@pgmtechnika.lt

Tel. +370 684 80707 (Paulius) – Panevėžys
El. paštas paulius@pgmtechnika.lt

PATIRTIS + INOVACIJA = PROVERŽIS

PADANGOS
SU IŠSKIRTINIU PROTEKTORIUMI
laukuose, keliuose ir miškuose

Vienadieniai žmonės ir gėlėti kryžiai

EGLĖ GUIMERA

Pagalau atgijo šventės! Pagaliau ispanai grįžta prie tradicijos glėbesčiuotis ir du kartus pakelti į abu skruostus sveikinantis! Gal didžiajame Iberijos pusiasalyje dar ne taip laisvai ir drąsiai, bet mažoje Kanarų saloje – gyvenimo spalvos sparčiai atkuto. O kas gali šią gyvastį labiau perteikti jeigu ne tradicinės šventės. Ką ką, o šventės palmerai moka švęsti. Moka jas ruošti, organizuoti, jų nuoširdžiai laukti, dalyvauti ir linksmintis. Kad beveik visos didelės ir mažos tradicinės šventės baigiasi panašiai – skanėstais, vietiniu vynu ir linksma gegužine

Pora pasipuošusi garsiajam karnavalui

– irgi tiesa. Juk tai vienas iš didžiausių malonumų! Tačiau kilmė, idėja ir dekoracijos – visų švenčių skirtingos.

O gerai pagalvojus, tai koks skirtumas kokia proga susirinkti ir pasilinksinti draugų būryje, pasidalinti žmogiška šiluma ir artumu. Juolab, kai dabar jos taip trūksta. Žmonės pamatė, kad be gyvo bendravimo, be susijimų jie tiesiog fiziškai nėra pajėgūs ištverti jokių gąsdinimų tikrais ir netikrais pavojais. Po vieną, kaip kokį šluotos ražą, palauš bet kokio dydžio žinias skleidžiantis televizorius, o visi kartu – jie jėga. Kad ir pasišnekės susirinkę apie realijas, bet jau nebebus jų taip baisu. Bendrystė daug stipresnė už baimę.

La Palmos sala, daugiausia jos rytinis regionas, švenčia šimtmečių senumo tradiciją – *Día de las cruces*, tai yra Kryžių dieną. Šia proga išpuošiami, išdabinami gėlėmis bei įvairiaspalvėmis šilkinėmis juostomis ar netikrais perlais visi pakelių, kryžkelių, miestelių, aikščių, sodybų ar namų kryžiai. O kryžių turėti savo kieme ar net ant daugiabučio namo sienos – bendruomenės garbės ir pasididžiavimo reikalas.

Tarsi laikinas turistinis maršrutas atsiranda net simbolinis „Kryžių kelias“ (*Ruta de las cruces*). Specialiame buklete–plane sužymimi visi kryžiai, kuriuos norintys gali aplankyti, nusifotografuoti ir žmogiškai apkalbėti „kur šiemet gražiau“ ir pabalsuoti už vieną ar kitą labiausiai patikusį kryžių. Mat ši šimtmečius aktyviai palaikoma tradicija taip įsišaknijo, kad pastaruosius dešimt metų miesto taryba skelbia kryžių grožio konkursą, kuriame už puošybos originalumą ir eleganciją apdovanojami nugalėtojai.

Gegužės trečiąją net regiono seniūnai savo socialinių tinklų profiliuose mielai pozuoja ir palaiko miestelėnų dviasį puošti ir didžiulius savo tradicijomis. Nuo *Las Breñas* iki *Puntallana*, nuo *Santa Cruz de La Palma* iki *Garaffa* – o tai visa rytinė salos pakrantė – visi kryžiai šią dieną turi gėlių, „brangakmenių“, šilkinų juostų vainiką ar tiesiog tų, kurie ateina jų aplankyti, meilę.

O tradicija gimė daugiau nei prieš 500 metų. Labai senais laikais, 1493 m. gegužės 3 d., garsusis ispanų konkistadoras *Alonso Fernández de Lugo*, užkariavęs aborigenų gyvenamą salą *San Miguel de la Palma*, įkūrė

Paplūdimio malonumai

dabartinę jos sostinę *Santa Cruz de La Palma*. Minint šią ispanų pergalę, kiekvienų metų gegužės trečiąją ir puošiami visi sostinės ir jos apylinkių kryžiai. Tad jau kelis šimtus metų šią dieną miestelėnai išpuošia kiekvieną, net paprastą dieną beveik į akis nekrentantį kryžių. Šiemet salos sostinė šventė savo 526-ąsias įkūrimo metines.

Tačiau kryžių puošyba ne vienintelis šios vienadienės šventės atributas. Aišku, kryžiai lieka išpuošti visą gegužę, o kai kurie ir ilgiau. Tačiau gegužės trečiosios išvakarėse, vėl vakarą, į gatves „ateina“ jie, vienadieniai žmonės Los mayos, majai arba gegužiniai.

Majų gamyba trunka nuo šventės iki šventės. Visus metus juos kuria, siuva, dabina, rengia šeimos, kaimynai ar ištisos bendruomenės. Tai žmogaus ūgio skudurinės lėlės, kurių pieštuose veiduose dažnai atgyja ir tikri vietiniai gyventojai, žinomi personažai ir miesto tarybos nariai ar įvairių profesijų atstovai, žemdirbiai, amatininkai, išsipošusios damos, įkaušę kaimiečiai bei besilinksminantys vaikai. Majai vilki tikrus drabužius, batus, kojines, papuošalus bei galvos apdangalus, sėdi prie tikrų stalų, dažnai net prie tikrų vaisių, kurios praeiviams sukelia norą užsukti į kavinę ko nors užkąsti.

Kai kuriose sostinės gatvėse šią dieną sustabdomas mašinų eismas ir jos tampa pėsčiųjų alėjomis, vienadienių majų rezidencijomis. Tiesiog gatvėje ant specialių metalinių strypų, kurių dažnai per apautas lėlių kojas net nesimato, atgyja įvairios palmerų gyvenimo scenos, švenčių akimirkos, ar net visas karnavalas, kaip įvyko šiemet. Aišku, humorui bei satyrai čia visada teikiama pirmenybė. Mielai pašiepiamos visuomenės silpnybės ar pomėgiai. Pabrėžiami makiažas, šukuosenos, papuošalai, kurių gausiai prikaišytos ausys ir apmaustyti storoki lėlių pirštai. Visi personažai „žvelgia“ skirtingomis, tarsi gyvomis akimis, natūraliomis veido išraiškomis, kurios dažniausiai išreiškia pasimėgavimą sukurta akimirka. Šiemet jie būriavosi gatvėje didelėje vestuvių ceremonijoje, sukurta turguje, mėgavosi jiems sukurto paplūdimiu, čia pat „atvykusiam“ traukinyje, pilname baltai pasidabinusių karnavalo aistrualių ir dar daug kitokių scenų. Tradicija plečiasi ir pasodintų, pastatytų ar kitaip „apgyvendintų“ majų dar keletą dienų po šventės galima pamatyti pakeliui į sostinę.

Mėnesius ruošiamasi ir dirbama ties majais, kad šiuo „efemerišku menu“ mėgautųsi tūkstančiai žmonių, kurie gegužės 3 dieną kelias ir gatvėmis eis jų pasižiūrėti. Šią dieną mažiausiai svarbu, kas laimės apdovanojimą už gražiausią kryžių ar kūrybiškiausią alegorinį majų

Šeimos Kalėdos

gyvenimo motyvą. Svarbu ir toliau išlaikyti šią šimtametę tradiciją, teikiančią daug džiaugsmo vietiniams gyventojams ir į salą atvykusiems turistams.

Majų gyvenimas trumpas. Tik viena diena. Reikia suskubti juos aplankyti, nes kitą rytą gatvės vėl bus pilnos tik kažkur skubančių tikrų palmerų bei turistų.

Tačiau vienadienių žmonių veiduose sustingusios šios akimirkos emocijos yra labai svarbi žinutė. Juk kaip dažnai ją tiesiog praleidžiame, nepajaučiame. Užstringame praeities išgyvenimuose ar gyvendami šią akimirką jau bėgame ateities gatvėmis, tarsi tik ten pradėsime gyventi. O ši akimirka, dabartis, taip ir lieka neišjausta, neišgyventa. Tarsi būtų bevertė. Ir taip diena iš dienos, metai iš metų gyvename tarp praeities ir ateities, tarsi dabartis būtų kažkas nesvarbaus. Ir ne tik ta dabartis, kuri aplink, kur vyksta marai, karai ir TV reklamos, o ta, kuri yra mūsų pačių viduje, jausmuose bei emocijose kasdien, kaip sakoma – prie puodų. Gal kažkas gyvenime taip ir liko neįgyvendinta, nepadaryta, neišbandyta, nes vis buvo kažkur ateityje, kažkur paskiau. O gal toje mažoje svajonėje ir bus užstrigusi tikroji gyvenimo prasmė?

Nepropaguoju vienadienio požiūrio į rimtus dalykus. O gyvenimas, kaip ir geras humoras ar juokas, dalykas rimtas. Juk nė pats velnias negali nieko padaryti žmogui, kol tas sugeba juoktis.

Straipsnio autorė su vestuvių svita

AUTORĖS nuotraukos

Vitoldas (Vytautas) Mazgelis

1938 06 10 – 2022 05 06

2022 metų gegužės 6-osios rytą buvusios Jonavos miškų urėdijos bendruomenės narius pasiekė skaudi žinia: eidamas 84-uosius gyvenimo metus neįveikęs pandemijos puolimo mire ilgametis kolektyvo narys VYTAUTAS MAZGELIS.

Vytautas gimė 1938 metų birželio 10 dieną Šklėrių kaime Varėnos rajono Marcinkonių seniūnijoje lietuvių patriotų šeimoje. Tėvai jam davė tuo laiku populiariausią Vytauto vardą, tačiau lenkų tautybės klebonas pagal okupacinės Lenkijos valdžios tvarką krikšto knygoje įrašė lenkiškai Vitold. Taip Vytautas dokumentuose liko Vitoldu.

Baigęs septynias klases, jis apsisprendė tapti miškininku ir įstojo į Vilniaus miškų technikumą. Po studijų baigimo 1956 metais nukreipiamas dirbti į Marcinkonių miškų ūkį, kur iki

1963 metų rugpjūčio dirbo miško ruošos punkto brokuotoju, techniniu normuotoju, inžinieriumi ekonomistu. Nuo 1963 metų rugsėjo jis gyvenimą visam laikui susiejo su Jonavos krašto miškais.

Pradėdamas dirbti Dumsių girininkijos girininku jau turėjo septynių metų darbo patirtį. Tuo laikotarpiu girininkija ūkyje buvo didžiausia ir pavojingiausia dėl gresiančių miško gaisrų. Darbų apimtys buvo nemažos: kasmet sodindavo ne mažiau 30 ha, pagamindavo apie 4 tūkstančius kietmetrių medienos, ugdydavo apie 100 ha, sėdavo 0,30 ha pušies ir eglės daigyną. Antraisiais darbo metais įruošė 17 ha kultūrinių pievų, kuriomis naudojosi Dumsių ir Užusalių girininkijų darbuotojai. Jam bedirbant iki 1970 metų prie girininkijos iškilo du mediniai gyvenamieji namai po 2 butus su ūkiniais pastatais, įveistas vaismedžių sodelis. Girininkaudamas sutiko ir gyvenimo draugę Stasę. Sukūręs darnią šeimą užaugino ir dorai išauklėjo du sūnus ir dvi dukras.

V. Mazgelis 1970 metų gruodį paskirtas Jonavos miškų ūkio medienos ruošos punkto viršininku. Po šešerių darbo metų suorganizuoja kompleksinę miško ruošos brigadą su galutine medienos išvežimo į galutinį sandėlį fazę, kuri per metus išveždavo daugiau nei 10 tūkst. ktm medienos. Po metų įkuriama antroji tokia brigada, vėliau – trečioji. Palaipsniui diegiama nauja miškų ūkio technika: grandininiai pjūklai *Partner*, *Husqvarna*, naujoviški traktoriai, pjovimo ir genėjimo mašinos *Pika-100*, *Makeri-33*. Miško ruošos punkto kolektyve dirbo 60 žmonių. Darbui miško ruošos punkte Vytautas skyrė 16 pačių gražiausių gyvenimo metų, apdovanotas „Darbo veterano“ medaliu.

Vytautas Mazgelis buvo atsidavęs savo profesijai, tolerantiškas kitai nuomonei, kolegiškas, taktiškas bendraujant, turėjo labai teisingą požiūrį į gyvenimo vertybes.

Vėliau (1986-1993m.) jis dirbo Jonavos gamybiniam susivienijime Azotas inžinieriumi landšaftininku, Gelžbetoninių konstrukcijų gamykloje. Iki išėjimo į užtarnautą poilsį Vytautas 10 metų plūša galutiniame medienos sandėlyje. Jo žinioje buvo medienos deklaravimas, vagonų užsakymas ir krovimas, produkcijos realizavimas. Teko atlaikyti ir dėl kinivarpu masinio antplūdžio parduodamos medienos gausą. Pasitaikydavo dienų, kai per mėnesį atkraudavo per 100 vagonų, iš kurių didžiausią dalį sudarė egliniai statramsčiai Ukrainai į šiuo metu taip minimu Mariupolio pramonės įmones.

Vytautas visą gyvenimą dalyvavo visuomeniniame gyvenime, turėjo gražų balsą, buvo suėjimų, linksmybių epicentru. Ilgus metus buvo Jonavos parapijos pastoracinės tarybos narys. Jis nešykštėjo jauniems specialistams patarimų, pamokymų, o bendradarbiams bei kaimynams jautros ir užuojautos. Pergyvenęs sunkias netektis – vyriausio sūnaus Dainiaus, žmonos Stasės mirtį, išliko orus, besidžiaugiantis tokiu gyvenimu, kokį davė likimas. Dalino savo meilę dukroms Janinai, Aistei, sūnui Gvidui, žentams ir anūkams.

Nuoširdi užuojauta artimiesiems.

Buvusių bendradarbių vardu – Vytautas DAUKŠEVIČIUS

Aurimas Bartuška

1966 03 23 – 2022 04 24

Netikėtai, staiga 2022 m. balandžio 24 d. Amžinybėn išėjo garbus miškininkas AURIMAS BARTUŠKA. Ilgametis Verknės girininkijos girininkas, puikus bendradarbis, nuoširdus kolega atidavė savo 31 darbo metus Prienų, o iš jų – 20 metų Verknės girininkijos miškams. Dar išvakarėse Aurimo suorganizuotame Nacionaliniame miškasodyje vyravo pakili nuotaika ir entuziazmas dėl naujai įveisto beveik 4 ha ažuolyno, o jau rytojaus vakare mus visus pasiekė ši juoda žinia.

Aurimas Bartuška gimė 1966 m. kovo 23 d. Prienuose, šeimoje augo su jaunesniu broliu. Vaikystėje, lankydamasis pas senelius, šalia Prienų šilo esančiame Išmanų kaime pradėjo susipažinti su giminaičių atliekamais sakinimo, želdinimo ir kitais miško darbais – nuo čia ir prasidėjo meilė miškui.

Buvimas medžių apsuptyje, darbštumas, reiklumas sau ir kitiems nulėmė, kad po vidurinės mokyklos baigimo Aurimas pasirinko miškininkystės studijas tuometinėje Lietuvos Žemės ūkio akademijoje. Po dviejų metų pertraukos sovietinėje armijoje, 1991 metais sėkmingai jas baigė ir įgijo miškų ūkio inžinieriaus kvalifikaciją. Tais pačiais metais pradėjo dirbti Prienų miškų urėdijoje priešgaisrinio sargo pareigose.

Jaunas ir perspektyvus specialistas sparčiai kilo karjeros laiptais nuo girininkijos meistro iki miško apsaugos inspektoriaus, kol

galiausiai 2002 m. balandžio 1 d. priimamas Stakliškių, o vėliau pervadinus Verknės girininkijos girininku. Girininkijos darbuotojai greit pajuto Aurimo „užkeltą kartelę“, kaip turėtų atrodyti miško želdiniai, kaip jie turi būti prižiūrimi, kaip atliekami medynų ugdymo kirtimai. Nenusiminė Aurimas ir 2010 metais praūžusio uragano padariniais – greit, per pora metų, viskas buvo atsodinta, vėl žaliavo puikūs nauji želdiniai. Netrukus darbščiam, atsakingam, nuoširdžiai puoselėjančiam Jiezno ir Stakliškių apylinkių miškus darbuotojui suteikiama trečia, o neužilgo net ir antra girininko kvalifikacinė klasė.

Žinoma, per tuos metus buvo visko, bet mums bendradarbiams Aurimas atmintyje išliks ne tik kaip geras girininkas, bet ir puikus oratorius, entuziastingas žygių baidarėmis organizatorius, įvairių talkų, išvykų ir kelionių siela. Veiklos buvo visur. Mus bendradarbius apdovanodavo savo išleistais kalendoriais su istorinėmis Prienų nuotraukomis, nelikdavo be dėmesio ir padalinio moterys, kai progai pasitaikius iš Aurimo sulaukdavo nuostabios gėlių puokštės.

Labiausiai Aurimas džiaugėsi savo dukra Aukse: kaip ji auga, kaip gerai sekasi mokslai. Atviras žmogus ne tik pasiguosdavo, kad vana-gas nunešė balandį ar išduso tvenkinyje žuvis, bet ir pasidžiaugdavo, kad pagausėjo avių šeimyna ar puikiai prigijo obelų skiepai. Dažnas atsimins jį kaip ypač vaišingą žmogų, visada kviečiantį pasisvečiuoti, paragauti kaimiškoje krosnyje keptomis bandomis ar skubiai papjaustytais lašinukais.

Be meilės miškams Aurimas visu savimi buvo pasinėręs į pomėgį krepšiniui, tapo krepšinio klubo „Prienai“ vadovu ir su šia komanda pasiekė įspūdingų pergalių LKF taurės bei NKL, LKL, BBL čempionatuose. Ir kaip vienas žmogus yra parašęs, jog jis buvo perpildytas krepšinio ir Prienų krepšinio istorija – tai jo paties istorija.

Deja, neliko, netekome... atsirado kokia tai erdvės tuštuma giminėms, draugams, bendradarbiams, pažįstamiems ir bendraminčiams – ir tik Aurimo sodintų ir puoselėtų miškų ošimas visus mus guodžia...

Bendradarbiai

Senasis miškininkų šuo – jau Lietuvoje

VYTAUTAS TAMOŠIŪNAS

Vokiečių tauta – pragmatiška ir racionali, taip pat ir jų pavadinimai. Istorikai susiklostė, kad Lietuvoje ilgą laiką medžioklėje naudojami *dratharai* (šiurkščiaplaukiai) ir *kurtsharai* (trumpaplaukiai) vokiečių vizlai. Trūko tik *langharų* (ilgaplaukių). Na ir štai, pagaliau šios veislės atstovai jau Lietuvoje. Dabar mūsų šalyje turime visą komplektą: kurtsharus, dratharus ir langharus.

Vokiečių langharai, epitetą „Senieji miškininkų šunys“ gavo dėl kelių priežasčių. Vokietijoje XIX a. pabaigoje buvo labai paplitęs brakonieriaavimas. Miškuose buvo pavojinga, todėl miškininkui išėjus į medžioklės plotus visada galima buvo tikėtis išpuolio. Pasitaikydavo nemažai žmogžudysčių. Posakis „Miškininko nužudymas“ buvo paplitęs tarp kriminologų. Miškininkai galėjo apsisaugoti tik ginklu ir šunimis. Savigny jie naudojo Miuncheno ginklininko Peterio Oberhammerio patentuotais drilinais – mechaniskai sudėtingais šautuvais, prie kurių reikėjo priprasti ir kuriais buvo galima iššauti tiek šratais, tiek įvairaus kali-

bro kulkomis. Savotiškas šveicariškas peilis šaudymui. Gynybai tinkamą šunį vadino *vokiečių langharu*. Vokiečių ilgaplaukis vizlas yra universalus medžioklinis šuo, pasižymintis dideliu aršumu, piktumu. Tai – miškininkų šuo, tinkantis prie jo ginklo, kiekvienam žvėriui ir paukščiui, kiekvienai situacijai ir pavoju.

Baronas von Schorlemer Miunsteryje/Vestfalyje 1893 metais įkūrė vokiečių langharų klubą. Asociacijos tikslas – išvesti universalų, medžioklėje naudingą šunį. Veisimui buvo naudojami vietiniai šunys, daugiausia iš Miunsterio. Šioje painioje vietovėje su daugybe gyvatvorių, nedidelių miškų, nendrių sąžalynų ir vandens telkinių, reikėjo šuns, kuris atkakliai ir nuosekliai ieškotų, gerai varytų, mėgtų vandenį, saugiai bei puikiai aporuotų ir būtų gana piktas. Tokius šunis daugiausia laikė miškininkai. Tuo metu medžioklė ir plėšriųjų žvėrių skaičiaus reguliavimas kartu buvo ir geras pajamų šaltinis, papildantis jų mažą atlyginimą. Tam jiems reikėjo aršaus, pikto ir puikiai aporuojančio šuns.

Vokiečių langharai pavadinimą „senieji miškininkų šunys“ įgijo ir dėl savo sugebėjimo kraujo pėdsaku sekti sužeistus kanopinius žvėris, skalyti medžioklėje varant ir aporuoti sužeistus paukščius bei žvėris. Tarp medžiotojų vertinamas jų sugebėjimas dirbti vandenyje. Seniau šunis su tokiomis darbinėmis savybėmis daugiausiai laikė miškininkai, kurių gyvenimo ir darbo vieta buvo miškas – vieta, kur ir vyko tokio pobūdžio medžioklės.

Vokietijoje 1848 m. pasikeitus medžioklės įstatymui, kai medžioti galėjo visi norintys, atsirado didelis medžioklinių šunų poreikis. Daugeliu atvejų medžioklei laukuose, kurapkų paieškai, reikėjo greitų ir ištvermingų šunų. Tuo laiku iš Didžiosios Britanijos buvo atvežta daug medžioklinių šunų, kurie dažnai buvo maišomi su vietinėmis veislėmis, kad būtų greitesni ir elegantiškesni. Maxas Hinkelis 1931 metais savo knygoje „Deutsch-Langhaar“ rašė: „Deja, šie vienpusiai medžioklei laukuose skirti šunys, kėlė savo šeiminkams daug kartaus nusivylimo. Jie tingėjo aporuoti.

Susekti, pribaihti ir atnešti sužeistą lapę – jokių šansų. Nebuvo nė kalbos apie sekimą sužeistų žvėrių kraujo pėdsaku. Ištraukti iš ledinio vandens sumedžiotą antį šunims taip pat nepavyksta. Ką su jais daryti?”

Atsižvelgiant į tai buvo surengtos parodos, skirtos medžiokliniams šunims, visų pirma vokiečių kurtsharams (trumpaplaukiams) ir vokiečių langharams (ilgaplaukiams) vizlams, kurių tikslas buvo identifikuoti vokiečių medžioklinius grynakraujus šunis. Medžioklinių šunų veislių tobulinimo asociacijos surengtoje parodoje, vykusioje 1879 metais Hanoveryje, buvo nustatytos pirmosios vokiečių ilgaplaukių vizlų veislės charakteristikos.

Kaip jau buvo rašyta, 1893 metais baronas von Schorlemeris įkuria langharų klubą Miunsteryje. Pradėjus grynaveislių veisimą, išskirtos penkios linijos, kuriomis remiantis buvo vykdomas veisimas. Be to, Žemutinėje Saksonijoje, Meklenburge, Tiūringijoje ir aplink Niurnbergą, taip pat buvo keletas vietovių, kuriose buvo auginami vokiečių langharai. Tarp jų vyko veisimo mainai, bet tuomet tai buvo labai sunku, nes veisėjai nebuvo tokie mobilūs. Paprastai, prasidėjus rujai, kalę pas patiną siųsdavo traukinio.

Iki 1919 m. juodai balti ilgaplaukiai taip pat buvo įrašomi į vokiečių langharų kilmės knygą. Tai daugiausia vyko Vestfalijos Miunsteryje. Tačiau ilgainiui tokie ilgaplaukiai atsiskyrė į atskirą veislę ir nuo 1922 metų juodai baltos spalvos šunis buvo pradėta veisti Didžiųjų Miunsterlanderių asociacijoje. Be *Langhaar* klubo Berlyne, Niurnberge ir Miunchene buvo įkurti keli kiti vokiečių langharų klubai, kurie 1926 m. susijungė ir sukūrė *Deutsch-Langhaar Verband* (Vokiečių langharų asociacija). *Deutsch-Langhaar-Verband* rūpinasi veisle vedama kilmės knygą, reguliariai rengdama federalines parodas, tarptautinės vokiečių langharų asociacijos varžybas ir kasmet

rengdama *Schorlem* rudeninius vizlų bandymus. Šiuo metu ši organizacija vienija tryliką nepriklausomų regioninių veislės klubų. Veisimo tikslas – grynaveislių vokiečių ilgaplaukių vizlų išsaugojimas su tipine išvaizda ir medžiokliniais gebėjimais. Ypatinai vertinamas darbas po šūvio, taip pat ramus ir stabilus temperamentas. Šuniukai parduodami tik medžiotojams.

Veisimui naudojami šunys turi būti ne jaunesni kaip 18 mėnesių ir geros formos, kailio ir tipo. Be formos ir kailio vertinimų, maždaug prieš 30 metų *Deutsch-Langhaar-Verband* įvedė ir tipo vertinimą. Vokiečių ilgaplaukis vizlas turėtų būti ne tik medžioklinės formos, bet ir atrodyti kaip tipiškas vokiečių ilgaplaukis vizlas. Tai reiškia, kad jis turi būti stipraus kūno sudėjimo su gilia, plačia krūtine, stipriais, tiesiais kaulais, lyčiai būdinga galva su sunkiomis ausimis ir gražia uodega. Tam, kad šuo būtų tinkamas naudoti veisimui, jis turi būti išlaikęs pavasarinį jaunų šunų bandymus (VJP) ir rudeninius vizlų bandymus (HZP). Taip pat šių bandymų metu privalo būti labai gerai įvertintas jo sekimas kiškių pėdsakais, anties paieška ir jo charakterio stiprumas. Šunys, sekant pėdsaku, turi skalyti ir turėti piktumo, aršumo.

Vokiečių langharai veisiami rudos, šviesiai ir tamsiai žilos bei rudai baltos spalvos. Apie 70 procentų yra grynai rudi. Taip pat leidžiamos spalvos: tamsiai žila (su didesnėmis ar mažesnėmis tamsiai rudomis dėmėmis), šviesiai žila (su didesnėmis ar mažesnėmis šviesiai rudomis dėmėmis) ir „upėtakio“ žilumo (daug mažų rudų dėmių baltame fone).

Nemaža dalis rudos spalvos veislės atstovų yra homozigotiniai (dominuojantys), o tai reiškia, kad kai šie šunys poruojami su žilais, vadoje gimsta tik rudi šuniukai. Kita vertus, vadoje, kurioje abu tėvai žili arba rudai balti, šuniukai niekada nebus vien spalviai rudi.

Kailis atsparus oro sąlygoms ir spygliams, prigludęs, apie 3,5 centimetro ilgio, ilgesnis apatinėje kaklo, krūtinės ir pilvo dalyje. Priekinės ir užpakalinės kojos su plaukų „kutais“, uodega su plaukų „vėliava“ – tai labai gražiai puošia šunis. Plaukai šiurkštūs ir tankūs. Net ir ilgai dirbant vandenyje, vanduo neprasiskverbia pro kailį.

Idealus aukštis patinams yra nuo 63 iki 66 centimetrų, kalėms – nuo 60 iki 63 centimetrų. Palyginimui: vokiečių dratharų idealus aukštis patinams nuo 61 iki 68 centimetrų, kalėms nuo 57 iki 64 centimetrų, o vokiečių kurcharų patinams nuo 62 iki 66 centimetrų ir kalėms nuo 58 iki 63 centimetrų. Kasmet vidutiniškai užregistruojama apie 650 gimusių šuniukų. Palyginimui, vokiečių dratharų kasmet užregistruojama apie 3500, o vokiečių kurtsharų apie 1500 šuniukų.

Siekdami užkirsti kelią degeneracijai, patinų poravimo skaičius į metus yra ribojamas iki dvylikos. Taip išvengiama vadinamojo čempioniško veisimo. Aštuntajame dešimtmetyje iš tuometinės Čekoslovakijos keletą kartų langharai buvo įvežti į Vokietiją ir tai buvo labai naudinga veislei, dėl to ypač pagerėjo Vokietijos langharų kailis. Nedidelis svetimo kraujo įliejimas taip pat įvyko 1990 metais po susijungimo su veisėjais naujose vieningos Vokietijos federacinės žemės. Naudinga ir skaitmeninė *Deutsch Langhaar Verband* veisimo programa, kurioje rodomas atskirų veislinių šunų giminytės koeficientas ir kompiuteriu galima imituoti „bandomuosius poravimus“. Šiuo metu vyksta uždaras bandymas veisti su vokiečių kurtsharais (trumpaplaukiais) vizlais. Kol kas eksperimentas yra daug žadantis, tačiau norint iš tikrųjų džiaugtis, dar reikia palaukti konkrečių rezultatų. Esmė yra tik išplėsti genetinį potencialą, o ne pagerinti langharų darbinės savybės laukų medžioklėse.

Vokiečių ilgaplaukiai vizlai dažnai registruojami į įvairius bandymus. Kalbant apie metinį registracijų skaičių, palyginti su kitomis veislėmis, vokiečių ilgaplaukių vizlų skaičius yra gana didelis (žr. lentelę). Džiugina tai, kad daug langharų, lyginant su kitomis veislėmis, išlaiko visapusiškus vizlų bandymus.

Dėl ramaus būdo ir nuoseklumo daug langharų dalyvauja ir puikiai

Vokiečių vizlai išlaikę bandymus 2004 metais							
Veislės	Gimusių šuniukų skaičius 2003 m.	Pavasariniai vizlų bandymai (VJP)	Pavasariniai vizlų bandymai proc.	Rudeniniai vizlų bandymai (HZP)	Rudeniniai vizlų bandymai proc.	Visapusiški vizlų bandymai (VGP)	Visapusiški vizlų bandymai proc.
Dratharai	3111	2061	66	1470	47	482	16
Mažieji Miunsterlenderiai	1031	592	57	429	42	113	11
Langharai	612	491	80	376	61	137	22
Didieji Miunsterlenderiai	443	277	63	169	38	44	10
Vaimaraneriai	633	350	55	232	37	82	13
Pudelpointeriai	159	130	82	90	57	31	20

Šaltinis: žurnalas *Wild und Hund* 2005 m.

pasirodo sekimo kraujo pėdsakais bandymuose. *Deutsch-Langhaar Verband* kasmet rengia Schorlemer rudeninius vizlų atrankos bandymus. Dalyvauti šiose bandymuose registruojami tik šunys, kurie jau įrodė savo tinkamumą veisimui. Kasmetinius Schorlemer rudeninius vizlų bandymus visada rengia vienas iš 13 regioninių veislės klubų, gerosios smulkios faunos medžioklės plotuose, su ypač sudėtingomis ir sunkiomis bandymų vandenysė sąlygomis. Dalyvių skaičius svyruoja nuo 40 iki 50 šunų. Kiekvienas, išlaikęs šiuos bandymus, prie savo kilmės pažymėjimo numerio gauna ženklą „SP“. Be to, nuo 1969 m., kai buvo įkurta tarptautinė vokiečių langharų asocijacija, *Deutsch Langhaar Verband* dalyvauja kasmetiniuose tarptautiniuose langharų asociacijos rengiamose varžybose. Į jas registruojama po keturis šunis iš Austrijos, Čekijos ir Vokietijos. Austrija ir Čekija turi tokias pat šios veislės šunų auginimo tradicijas kaip ir Vokietija. Jose langharai naudojami medžioklėje, veisiami ir bandomi, kaip ir Vokietijoje.

Registravimo į tarptautines langharų asociacijos rengiamas varžybas reikalaujama: I laipsnio diplomai visapusiškuose vizlų bandymuose ir tinkamumas veisimui. Varžybos vyksta vienoje iš minėtų trijų šalių.

Beveik visose Europos šalyse, o taip pat ir JAV, laikomi, naudojami medžioklei ir veisiami vokiečių ilgaplaukiai vizlai. Vokiečių langharų ryškus privalumas yra darbas miške, vandenyje bei darbas po šūvio. Sekimas pėdsakais skalijant yra genetiškai gerai įtvirtintas, susietas su aršumu, piktumu, todėl juos puikiai galima naudoti ir medžioklės varant. Šios savybės taip pat daro juos patikimais sužeistų žvėrelių ir paukščių aporuojuojais. Langharus dažnai naudoja sužeistų žvėrių ieškotojai, jie tam tinkami dėl savo ramaus, koncentruoto sekimo pėdsaku ir aršaus, pikto sužeisto žvėries stabdymo. Visgi jų domenu išlieka darbas vandenyje: sunkiuose, nendrėmis apaugusiuose vandens plotuose, net ir esant žemai

temperatūrai. Rami, kruopšti paieška, kartu su puikia uosle ir tvirta tilktimi daro juos patikimais medžioklės pagalbininkais laukų paukščių medžioklėse. Tačiau, jei greitoms paieškoms jums reikia tikro laukų medžioklių specialisto su viršutine uosle, greičiausiai pasirinksite kitą veislę. Vis dėlto medžiotojui vokiečių ilgaplaukis vizlas turėtų būti geras pasirinkimas dėl savo universalumo.

Ramybė, nuoseklumas, paklusnumas ir panaudojimo įvairiapusiškumas – šios šunų veislės charakteristikos. Vokiečių langharai dirba labai atsargiai, saugiai ir ryžtingai, medžiodami skirtingais būdais įvairius žvėris ir paukščius. Ramybė ir stiprūs nervai yra jų prigimties dalis. Kai kitų veislių šunys dideliais šuoliais lenktyniauja laukais, vokiečių ilgaplaukių vizlų žingsniuojanti eiseną atrodo beveik neskubi. „Vokiečių lėtasis“ (*Deutsch Langhaar* – „Deutsch-Langsam“) daugelį metų yra dažnas vokiečių medžiotojų pasityčiojimas iš šios veislės.

Seniai laukiau šios medžioklinių šunų veislės Lietuvoje. Mūsųose uždraudus medžioti kurapkas, buvo sunaikinta sena tradicija su medžiokliniais šunimis, darančiais tilktį, medžioti laukų paukščius. Tarpukario žurnale „Mūsų girios“ galima rasti straipsnių su žinovų patarimais, kaip parengti ir naudoti paukščiams medžioti skirtus medžioklinius šunis. Tokių medžiotojų Lietuvoje buvo tikrai nedaug ir vargu ar jie darė didelę įtaką kurapkų skaičiaus mažėjimui.

Visgi, tarp Lietuvos medžiotojų atsiranda entuziastų ir romantikų, norinčių auginti ir

medžioti su tilktį darančiais šunimis. Laukų paukščių medžioklė nėra vokiečių langharų stiprioji sritis, veikiau fakultatyvas. Bet tokių medžioklių Lietuvoje beveik neliko. Užtat šios veislės šunys puikiai aporuoja, ieško sužeistų kanopinių žvėrių, dievina vandens paukščių medžioklę ir gali būti naudojami medžioklės varant. Taigi gali būti labai racionaliai naudojami Lietuvos medžioklės sąlygomis ir užimti savo nišą. Taip pat reikia pasakyti, kad vizlistai (medžiotojai laikantys vizlų veislių šunis) yra romantikai ir idealistai, aukštos kultūros žmonės, vertinantys ne tik medžioklės rezultatą, bet ir medžioklės estetiką. O šie šunys yra tikrai labai elegantiški ir išvaizdūs. Be senųjų miškininkų šunų epiteto, galima rasti ir kitą langharų pavadinimą – vokiečių seteriai.

2020 metais jaunas medžiotojas Benonas Adamonis Čekijoje įsigijo rudai baltą vokiečių langharą Jonas z Budišovske doliny, gim. 2020 05 27. Kadangi Benono šeimoje auga sūnelis Jonas, tai įsigytas šuo gavo vardą Čekas. Po mėnesio Aida Urniežienė, taip pat jauna medžiotoja, ir taip pat Čekijoje įsigijo rudos spalvos Cir z Čichova, gim. 2020 06 19, kuris Aidos šeimos buvo pervardintas į Cidą. Abu šunys buvo priregistruoti Lietuvoje ir gavo labai simbolinius registracijos numerius LŠVK DLV 0001/21 ir LŠVK DLV 0002/21. Tai pirmas ir antras vokiečių langharai Lietuvoje. Ir Benonas, ir Aida pilni jaunatviško azarto ir entuziazmo, daug ir įvairiai medžioja. Taip pat medžioja ir jų langharai. Tikiuosi, kad ši labai įdomi bei perspektyvi medžioklinių šunų veislė prisigis Lietuvoje ir netrukus jų atsiras ir daugiau.

MULTI-TALENTINGA. VISŲ TIPŲ KIRTIMO DARBAMS

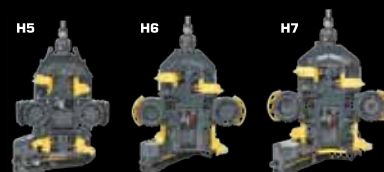
COBRA – PATIKIMA IR EKONOMIŠKA MEDKIRTĖ, TINKAMA TIEK RETINIMO DARBAMS, TIEK PLYNIEMS KIRTIMAMS.

- Paprasta hidrauline sistema - 210 cm³ hidraulinis siurblys.
- Didesnę galią, net dirbant mažomis apsukomis užtikrina galingas 6 cilindry, 210kW Mercedes-Benz dyzelinis variklis.
- Galinga ir patikima strėlė C44+, Kėlimo momentas – 250 kNm
- Dar didesnis pravažumas nelygiose vietose.
Ratų trauka – 185 kN
- Strėlė su 2 posūkio varikliais. Dar daugiau jėgos – iki 57 kNm. Tikslusis bei švelnesnis darbas su mažiau smūgių.
- Didesnis stabilumas ir produktyvumas, mažesnis slėgis į gruntą bei jo gadinimas.

COBRA

PJOVIMO GALVUTĖS

Pagal Jūsų poreikius montuojamos skirtingo tipo pjovimo galvutės.
H5 ir H6 galimas siekis – net 11 m.,
H7 maksimalus siekis – 10 m.

Baltic Agro

Oficialus PONSSE atstovas Lietuvoje

ATSARGINĖS DALYS:

Kaunas: +370 614 03734
Vilnius: +370 693 72824

Panevėžys: +370 693 83638

Šiauliai: +370 616 80544
Plungė: +370 693 72824

SERVISAS: +370 700 55100

Miško technikos pardavimas: +370 610 27218

Husqvarna

Geresnei pjovimo patirčiai

Nepralenkiamas pjovimo našumas

Platus profesionalių XP® serijos grandinių pjūklų asortimentas, skirtas imtis sunkiausių užduočių. Aštrios kaip skustuvas X-CUT™ grandinės ir patvarios juostos. Nesvarbu, su kokia užduotimi susiduriate, mes siūlome tai, ko reikia, kad ji būtų atlikta. Viskas sukurta jums, kad užtikrintume geriausią pjovimo patirtį.

Daugiau informacijos husqvarna.lt

HUSQVARNA 550 XP® MARK II